

✓ 10083. H. C. c. 2. B.

br. 500

A B E Z E D A

s a

Slovénze,

katéri se hózhoje Slovénsko brati nauzhiti.

V' Gradzu 1812.

Natisnjena ino se najde per Aloisiju Tufhu
Bukveprodajavzu.

A B M H O A
1796
The year of the birth of our Lord Jesus Christ

179600006898

a, b, d, e, é, f, g, h, i, j, k, l, m, n,
o, p, r, f, fh, s, sh, t, u, v, z, zh.

A, B, D, E, F, G, H, I, J, K,
L, M, N, O, P, R, S, Sh, S, Sh,
T, U, V, Z, Zh.

*a, b, d, e, é, f, g, h, i, j, k,
l, m, n, o, p, r, f, fh, s, sh,
t, u, v, z, zh.*

*A, B, D, E, F, G, H, I, K,
L, M, N, O, P, R, S, Sh,
S, Sh, T, U, V, Z, Zh.*

R e z i :

a, be, de, e, é, ef, ge, ha, i, je, ka, el em, en,
o, pe, er, fe, she, se, she, te, u, ve, ze, zhe.

a, á, à, â, e, é, è, ê; i, í, î, ï; o, ó, ò, ô; u, ú, ù, û.

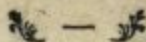
- f, kakor: foséfká, faksebi, sad na drevésu.
 fh — fhífhka, fhoga, mojhkra fhíva.
 s — sad sa sidam je sélję poséblo.
 sh — shiva, shaba, sheshévka.
 z — zapa, zúnja, zandra, zéna, zokla.
 zh — zhapla, zhénzha, zholnizh, zhuzhek.
 fzh, fhzh — kófzhik, bófzhik, fhzhét, fhzhuka.

Latínske inó gréfhke zherke, posnati potrebne, fo: C, c, (ze), Q, q, (ku), X, x, (kfi); tudi némfhki W, w, (ve).

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 1000.

a	e	i	o	u	la	le	li	lo	lu
ba	be	bi	bo	bu	ra	re	ri	ro	ru
pa	pe	pi	po	pu	ma	me	mi	mo	mu
fa	fe	fi	fo	fu	na	ne	ni	no	nu
va	ve	vi	vo	vu	fa	fe	fi	fo	fu
da	de	di	do	du	sha	she	shi	sho	shu
ta	te	ti	to	tu	sa	se	si	so	su
ga	ge	gi	go	gu	sha	she	shi	sho	shu
ka	ke	ki	ko	ku	za	ze	zi	zo	zu
ha	he	hi	ho	hu	zha	zhe	zhi	zho	zhu
ja	je	ji	jo	ju					

ab	eb	ib	ob	ub	ag	eg	ig	og	ug
ap	ep	ip	op	up	ak	ek	ik	ok	uk
af	ef	if	of	uf	ah	eh	ih	oh	uh
av	ev	iv	ov	uv	aj	ej	ij	oj	uj
ad	ed	id	od	ud	al	el	il	ol	ul
at	et	it	ot	ut	ar	er	ir	or	ur

am	em	im	om	um	as	es	is	os	us
an	en	in	on	un	ash	esh	ish	osh	ush
af	ef	if	of	uf	az	ez	iz	oz	uz
afh	efh	ifh	ofh	ufh	azh	ezh	izh	ozh	uzh

ar	ara	araf	nji	njiv	njiva
ber	berk	berke	ozh	ozha	ozhák
zep	zepe	zépez	pre	prej	preja
dle	dlef	dlefk	rev	réve	révesh
fal	fala	falat	fer	ferz	ferze
gab	gabe	gaber	fhe	fhes	fhest
hra	hraf	hraft	sve	sves	svest
jel	jele	jelen	she	sher	sherd
kra	kraj	krajz	tab	tabo	tabor
lab	labu	labúd	uf	uft	ufta
mle	mlek	mléko	vezh	vezhe	vezhér
nov	nova	novák	zher	zherk	zherka

A - bra - ham

A - ga - ta

An - gel - zi

A - po - té - ka

afh - ter - sbli

ba - rov ni - ze

be - re * mo

bi - firo - vid

bo - le - zhi - na

bu - ta - ra

da - ni - za

de - te - la

díř - ja - mo

do - lán - zi

du - ho - vín

e - di - nořt

e - le - ment

e - na - ki

en - krat

e - van - gé - li

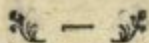
faj - mořh - ter

fer - ko - lin

fi - ga - mořli

fov - zhek

fur - man

ga - lé - ja
 ger - li - za
 gi - ba - ti
 gor - ján - zi
 gu - gav - ni - za

ha - la
 her - bet
 hi - fha
 ho - dim
 hu - kam

i - dem
 ih - ta
 i - kra
 i - lov - za
 if - kra

jab - la - na
 jesh - men
 je - fén - fki
 jok - lí - vez
 ju - násh - ki

ka - dú - nje
 ker - tí - na
 ki - ha - ti
 ko - lé - no
 kup - zhí - ja

lá - ko - tá
 lé - fher - ba
 lim - be - gar
 lo - pá - ta
 lu - íhí - na

máv - ro - hi
 med - ved
 mi - lo - fliv
 mo - lít - va
 mú - zi - ka

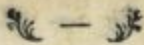
na - va - da
 ne - fré - zha
 ni - kó - li
 ne - ví - na
 nu - ka

o - ber - vi
 ob - lí - za
 o - rósh - je
 o - fian - ki
 ov - zhí - za

pá - me - ten
 pe - lí - no - vez
 pí - nja
 po - krov
 pu - fha - va

ra - bel
 ré - par - ji
 rí - ba
 ro - do - ví - na
 ru - da

fak - fe - bi
 fe - jáv - ni - za
 fí - tar
 fo - fé - da
 fúk - nja

fha - lim
 fhe - sí - za
 fhí - ba
 fhó - lar - ji
 fhu - mé - nje

 sa - po - vé - da - ti
 se - le - njá - va
 si - dá - nje
 so - ba - ti
 svu - naj

 sha - lim
 she - lé - so
 shí - la
 shó - ka - ti
 shu - shek

 tazh - ka
 te - lí - za
 tí - zhi - za
 to - vór - nik
 tu - lim

 vár - va - jo
 ver - to - glav
 víh - ra - ti

vo - fhi - mo
 vo - shuja

 úb - lan - ze
 u - fhé - fa
 u - men
 u - fía
 u - zhe - ník

 v - brá - nim
 v - dá - rim
 v - go - vár - jam
 v - já - mem
 v - re - tè - no

 za - ri - grád
 ze - fa - ri - za
 zi - sa - ra
 zók - la
 zú - ka - mo

 zha - sí - mo
 zhé - di - ti
 zhí - zhar - ka
 zhol - nár - ji
 zhú - je - jo

—

V a d e s a b r a n j e.

V' i-mé-ni Bo-ga O-zhé†ta i-no Sí†na i-no
Své-ti-ga † Du-ha A-men.

O-zhe nash, kir si v' ne-bé-sih. Po-sve-zhé-no bo-di tvo-je i-mé. Pri-di k' nam tvo-je kra-léft-vo. Sgo-di se tvo-ja vo-lja, ka-kor v' né-be-sih ta-ko na sem-lji. Daj nam de-nef nash v-fak-dá-nji kruh. I-no nam od-pú-fti na-she dol-gé, ka-kor mi od-pú-sħa-mo na-sħim dol-sħní-kam. I-no naf ne v-pe-laj v' skulh-njá-vo. Te-mozh naf ré-sħi od hu-di-ga A-men.

Zhe-sħé-na si Ma-rí-ja, gna-de pol-na, Gof-pod je s' te-boj. Ti si shég-na-na med she-ná-mi i-no shég-nan je sad tvoj-ga te-lé-fa Jé-sus. Své-ta Ma-rí-ja Ma-ti Bosh-ja pro-si sa naf grésh-ni-ke, sdaj i-no ob na-sħi smert-ni u-ri A-men.

Vé-ru-jem v' Bo-ga O-zhé-ta v-si-ga-mo-gózh-ni-ga Stvár-ni-ka ne-béf i-no sem-lje. I-no v' Jé-su-sa Krí-stu-sa si-nu nje-ga e-dí-ni-ga, Gof-pó-da ná-sħi-ga. Ka-tír je spo-zhét od své-ti-ga Du-ha, ro-jen is Ma-rí-je De-ví-ze. Ter-pel pod Pón-zi-jam Pi-lá-tu-sham, krí-shan bil, v-merl, i-no v' grob po-lo-shen. Do-li je sħel k' pek-lam, tret-ji dan od smer-ti vstal. Go-ri je sħel v' ne-be-sa, se-dí na def-ní-zi Bo-ga O-zhé-ta

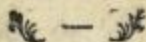
v-fi-ga-mo-gózh-ni-ga. Od on-dód bo prí-
fhel só-dit shí-ve i-no mert-ve. Vé-ru-jem
v' své-ti-ga Du-ha. E-no své-to ker-fhán-
fko ka-tól-fhko zér-kvo. Gmaj-no Svet-ni-
kov. Od-pu-fhá-nje gré-hov. Go-ri-v-fia-
je-nje nte-fá. I-no vezh-no shiv-le-nje. A-men

Defét sapóvedi boshjih.

1. **V'** eniga famiga Bogá véruvaj.
2. Ne imenùj iména Boshjiga po neprádnim.
3. Posvezhùj prasnike (ali svétke.)
4. Spofhtùj Ozhéta tvojiga ino Mater tvojo, de
bofh dolgo shível, ino de tebi dobro pojde
na semlji.
5. Ne vbíjaj.
6. Ne préshufhtvaj ali ne déljaj nezhíftof.
7. Ne kradi.
8. Ne govori krive prízhe soper tvojiga blishniga.
9. Ne sheli tvojiga blishniga shene
10. Ne sheli tvojiga blishniga blagá,

Pét zerkvénih sapóvedi.

1. **P**rasnuj sapovédane prásnike (ali svétke.)
2. Ob nedélah ino prásnikih (ali svétkih) flíshi
svéto máfho (mélho) s' fpodóbno pobósh-
nofhjo ali andohhjo.
3. Dershi sapovédane pofine dní, kakor fhtríde-
fetdánfki pof, fhtiri kvatre, ino druge sa-

povédane poste: tudi ob pétkih ino sabotah se sdershi mesne jedí.

4. Vsako léto nar menj enkrat se spovéj tvojimu napréj postávenimu spovedniku, ino ob velikánózhnim zhasi prejmi svéto Réshno Telo,
5. Ob prepovédanéh zhasih ne obhajaj svátovshine,

J ú t r a j n a M o l í t v a.

Moje perve mífli poshlem k' tebi, o Bog! prejmi to sahválo, sa to veliko dobróto, de si meni dal se sopet sdráviga sbuditi ino vstati; ti uzhišh mene fkos tó, de sá - me nozh ino dan, kakor dobrótliv Ozha fkerbísh; de sgol famo od tebe vísim: de tí si Gospod zhes shivlenje ino smert.

Pred tebój se ponísham, o Stvarnik nebéf ino semlie, jes tebe lubim kakor mójiga dobrótliviga Ozhéta, katéri s' menój dobro ménísh.

O de bi se jes vselej kakor tvoje pokórno ino hvaléshno déte fkasal! Tí dasi meni denef dosti hípov, katére bi jes vtégnil sa moje svelizhanje oberniti: daj meni pak tudi gnado ino pomózh, de nobéniga hípa po neprídnim preiti ne pustím; de vezhkrat ná - te smíflim; de mojim stárissham, ino uzheníkam v' vsih rezhéh pokórhino fkašem: kér oni nar bolj vejo, kaj je dobro ino pridno sa mene,

Moje terdno napréjvsetje je: vsiga hudiga se ogfbati, le famo to, kar je dobro ino pridno, govoriti, ino svojiga blishniga kakor sam sebe lubiti

Poterdi, o Gospód! moje napréjvsetje, kër bres tebe nizh nesamórem, o Bog! perstópi meni na pomózh; bodi denes moje perbejshálifhe, moja bramba, moja podpórnja, ino na posled moje plazhílo!

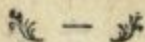
Ozhe nash. Zhesheha si Marija.

Molítva pred Sholo.

Prídi Svéti Duh! napolni serza tvojih vérnih, vshgi v' njih ogenj tvoje lubésni, katéri si ludí vsih jesikov v' edínosti vére vkup spravit. O Bóg! ktír si serza vérnih skos rasvetlénje Svétiga Duha uzhíl; daj de v' tistim Duhu tó, kar je dobro ino prav, saftópimo, ino v' njegovim odshalenju (ali trófhthu) se vselej veselimo. Amen.

Gospód nebéfhki Ozhe! mi tvoji otrozi vpíjemo k' tebi sa vsakdanji kruh. Lazhni smo ino shéjni tvoje pravíce: nasíti nas; vbógi smo v' duhu: obdarúj nas. Imamo prasne ino mersle serza: vshgi v' nas ogenj tvoje lubésni.

Mi prófimo s' Salomónam sa modróft: s' Apóstelni sa mózh. Pófhli nam, dobrótlivi Ozhe! tvojiga Duha, ktíri nas vso resnízo uzhí; nasho pamet rasvetli, de tó kar je prav, saftópimo. Poterdi nash spomín, de to dobro, kar se sdaj uzhimo, ohránimo. Gani nasho voljo, de dobre náúke, ino opomíne tudi v' djanji dopolnimo, tvojo zhaft povíkhamo, sami sebe ino svoje blíšne svelízhamo. Skos Jésuba Krístusa Gospóda nashiga. Amen.

Molítva po Sholi.

Hvaléshno povsdígnemo nafhe ferza k' tebi, o Darvávez vsiga dobriga! ti naf s' tako hrano poshivísh, katéro je shlahtnéjshí, kakor jéd ino pitje, katére nafh strohlívi shivot ohrani. Ti nam fkos kerfhánske náúke, ino druge lépe úke pot pokashesh k' nafhi zhafni ino vézhni frezhi.

Pak néj sadošti, de mi to dobro flíshimo: móremo toisto tudi ohraniti ino v' djanji fkasati; daj nam tedaj, o Bog! v' tému téknoft sa napréj. Sturi, de féme te safiópnofti, katéro nam je sdaj nafh uzhenik v' ferza vsejál, sdajzi selení, zvete ino sorí, de na tífí dan, kadar naf bodelh na odgovor préd - se poklízal ino prafhal: zhe ino kako smo náúke obdershali, bi mi samógli sa tó féme fhe enkrat tóliko dobriga sadú pokasati. Prósmo te tudi, de tvoj sveti shegen islijesh zhes Gospóshino nafhe deshéle, zhes nafhe ftárishe, uzheníke ino dobrótnike, ter jim to dobro, h' katérimu naf podvívshajo, obílno povernelsh. Daj, de se njim ino vsím sa tó dobro godí, kar te e prósmo fkos J. K. G. nafhiga. Amen.

Vezhérna Molítva.

Moj Bog; sdaj sem spet sa en dan blíshej nebéshkiga kraléftva. Denef sem imel vfo perpomózh ga saflushiti. Moj Angelz Varíh je velíko nevárnost od mene odverní, Moji ftárisí ino

uzheníki so me gréha, kér je to nar vékíhi hudo, se varvati opomínali, ter k' všimu dobrimu podvíshali. Vše to pride od tebe, moj nebéíhki Ozhe! Sahvalim tebe is zéliga serza sa vse tó; pak meni je tudi shal, de to dobro néjsem vselej volno sturil. Vender kér vém, de si milostiv Ozha, saúpam, ti bodešh meni pománkanja ino samude odpustil, katérih se ozhem posihmal fkerbno varvati. Rásfvétli, o Gospód! she sa napréj moje ozhi, de hude smerti ne vmerjem; de se kadaj moj fovráshnik ne hvali, de je mene premagal.

Ozhe nash. Zhefhena si Maríja.

Obudénje Vére.

Vérujem v' trojno edíniga Boga, Ozhéta, Sína ino Svétiga Duha, katéri je vse styaril, katéri vse ohrani ino vísha; katéri to dobro podarúje, ino to hudo pokára. Vérujem, de Sin Boshji je zhlovek poštal, de naf je odréšnil, ino de Sveti Duh naf fkos svojo gnado posvezhúje. Vérujem ino sposnám vse, kar je Jesus Krístus uzhlil, kar so Apóstelni osnanováli, ino kar nam sveta Katólfhka Zérkva sa vérvati napréj poštávi. Vše tó vérujem sa tó, kér je Bog vézhna ino nefkónzhna resníza ino modróst, katéra ne móre ne golfati, ne golfána biti. O Bog! sturi vekíhi mojo véro.

Obudénje Upanja.

Upam ino se sanésem na tvojo nefkónzhno dobróto, o Bog! de bosh meni fkos saflushenje tvojiga

N a p r é j v s e t j e.

Jes si terdno napréj vsamem, vsih gréhov ino vsih gréfhnih perlóshnost se ogíbatí, sturjene pregréhe zhe dalje bolj obshalvati, ino nikdar vezh soper tvojo presvéto voljo kaj sturiti. Vsemi me spét gori sa tvojiga otroka, sa tvojiga flushábnika, ino daj meni mílost moje naprejevsetje stanovítno dopolniti.

Kratki Naúki k' lépimu ino modrimu sadershánju.

Boga imej védno pred ozhmi; déljaj poshténo ino se níkogár ne bój.

Lenóba je vse pregréhe sazhetik.

Poterplénje shetésne vrata predere.

Po sturjénimu délu je dobro pozhivati.

Katéri ne flíshi, se móre basniti.

Hudi rasglédi pakasíjo dobro sadershánje.

Kdór veliko govórí, al veliko vé, al veliko lashe.

Kdor sposná, de je greshíl, mu radi odpullimo.

Sposhítáj stare ludí, kér bi tudi ti vtégnil starost doshivéti.

Molzhi od téga, kar prav nevésh.

Ne prevsemi se v' svoji frézhí, ne sdvojváj (ne szágaj) v' nefrézhí.

Vesélo ino radovolno ferzé je nar vekshi bogástvo.

Níkdar ne obétaj, kar sturiti ne móresh.

Kdor hozhe golfati, bo sam nar préd golfán.

edíniga Sína Jesufa Kríftufa v' temu shivlénji spósnánje, pravo obshalvánje ino odpufhanje mojih gréhov dodélil. Upam od tebe vse perpomózhi k' vézhnimu svelizhanju, kakor tudi gnado to tvojo dobróto sadobiti, ino tebe od oblízhja do oblízhja glédati ino vezhno vshivati. Jes úpam vse tó od tebe satéga volo, kér si vsigamogózhen, sveft v' tvojih oblúbah, bres kónza dobrótliv ino míloftiv. O Bog! poterdi moje úpanje.

Obudénje Lubésni,

Moj Bog! gorézhe shelim tebe lubíti is zéliga ferza zhes vse sa tó, kér si nar vékíhi dobróta bres kónza popolnoma, proti meni ino všim sivarém zhes vse dobrótliv, ino vse lubésni vréden. Vshgi, 'o Bog, v' meni vséfkósi bolj ino bolj pravo lubesen do tebe, ino daj mi pomózhi, de toífto v' zélim mojim shivlenji v' djanju fkasati samórem.

Obshalvánje gréhov.

O moj Bog! meni je is ferza shal, de sem tebe, mojo nar vékíhi dobróto, mojiga Stvárnika, Odrefheníka ino Posvezhovávza resháil; meni je shal, de sem tebe mojiga nar lúbíhiga Ozhéta, mojiga vsigamogózhniga Gospóda ino nar pravižhnejiga Sodníka resháil.

- Nikár hudo s' hudim ne vrazhúj.
 Lákornost je vřiga hudiga korenína.
 Sa bedařtiga zhlovéka nobeden ne mára.
 Ne prepíraj se; viřhimu perjénjaj, niřhjemu sanéři.
 Ogíbij se kratřiga veřelja, po katéřimu príde
 dolgo keřánje.
 Kdór se enkrat slagá, se mu vezh véra ne dá.
 Kdor je pobóshen ino pravízhen, príden ino pri-
 jásen, príde lahko po zélimu řvétu napréj.
 Hudóbniga zhlovéka dobri ino hudobni sanizhujejo.
 Sdravje je bolřhi ko bogastvo, ino zhédnost (kre-
 pořt) velá vezh ko modróřt.
 Kar ne móremo popráviti, terpímo volno.
 Kdór tó, kar je dolřhen, s' goderjánjam řturi,
 řam sebi téřho déla.
 Perlúdnost nobeniga ne shali, neperlúdnost řo-
 vrářhnike déla.
 Lepih oblazhíl ne premóre vřak iméti: zhéden
 (řnashen) řna vřak biti.
 Ne pořnémajmo (ne nařlédvajmo) krive déla,
 temozh zhédnosti (krepóřti) drugih luđi.
 Katír je sa volo řrézhe řvojiga bliřhniga řhalořten,
 kařhe hudobno řerzé.
 Marni luđje bodo k' zhařti povřkřhani, nemární
 pak pádejo v' pregréhe ino řramóto.
 Kdor se ne uzhí, bo řiar objokvál.
 Kdor druge rad tořhi, néj luđém prijatel.
 Kdor drugimu jamo kóple, řam vá - njo pade.
 Ne řodi popréj, préden sařliřhiřh, ino puřti tuđi
 govoriti.
 Boga moli; řtářiřhe lubi. Šlahto v' zhařti imej.
 Mořřtru bodi v' řrahu. řřrozhílo hrani. Brá-
 te ino řeřtre sa lubu imej. Zhéden (řnashen)
 bódi. Rad nagovori vřakiga. řturi se, de
 te bódo sa mořhá volíli. Várvaj premo-
 řhenje řvoje.

Sramoshlívost ohrani. Príden bodi. Beri rad bukve, pomni, kar si bral. Glej, de se povsod pámetno sadershífh. Perluden bodi s' vsakim zhlovékam. Ne jési se bres potrebe. Nikógar ne sódi. Ne safmehúj nikógar. Posvodi, pa glej, komú dasf. Sa prízho bíti se ne bráni. Per gostju bodi po rédkim. Spi kar je prav. Perfégo dopolni. Vino pí po méri (smáfno). Vojfkúj se sa domovíno. Bres premíflíka ne vérvaj.

Sam si svétvaj. Uzhi se lépíh umetnost. Nikógar ne oprávlaj. Sovrashniku rad odpusti. Pofhténo imé ohráni. Pravízhno fodi. Ne lagàj nikár. S' ozhétam ino máterjo poterpi. Spómni se prejétih dobrót. Moshki bodi. Jéso toláshi. Ne sturi nizh le po sami mózhi. Igraj s' shogo, ne kupzhaj pa nikár. Nishjiga ne sanizhúj.

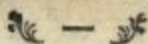
Ptujiga blaga ne sheli. Sturi ti tudi, kakor drugim vkasújesh. Per jédi malo govori. Persadévaj si sa tó, kar je pravízhno. Prijasen bódi s' vsakim, poséбно s' témi, ki te radi imajo.

K r a t k e p r á v l i z e.

Radovédén Otrók.

Eno déte je svojo Mater prashalo, kam bi nék príshlo, kadar bi is méfia vun fhlo?

Mati odgovorí: v' predmésto, Ino kadar bi is predméfia dalje fhel? Na kméte (na deshèlo). Otróku je bilo tó prav; pak le sméraj dalje pra-

sha: kam pa pridem tedaj dalje, ino kam potlej? Mati rezhe: Is ene vasi (vesi) v' drugo, ino sadnizh na kraj morja. Otrók pravi: Kaj pa je morje, ino kaj so drugi déli tiga svetá? Mati se ne mudí njemu vse ob kratkim dopovédati.

Potlej je déte véditi hotlo, ako je vse tako bilo vselej na svéti, kakor je sdaj. Mati pak njemu fkashe, de od sazhetka svetá fo se nekatére spremenjenja pergodile, ter njemu eno malo sposnánja od sgódbne ali histórije da.

O preluba moja Mati! savpíje otrók: Kéj ste se vi vse tó nauzhili? Is bukev, rezhe Mati. Is bukev? Tak dajte meni bersh vse te bukve, kjer so take lépe rezhi notri! Ja, rezhe ona, pa ti moresh poprej brati snati, ako hozhesh té bukve brati ino saftopiti. O je! savpíje on, tedaj si hozhem vse persadéti, de se brati nauzhím.

Otrók je besédo dopolnil, ino kmalo v' stani bil, sam sebe is lepih ino dobrih bukev poduzhiti. Mladi Slovénez! ne bosh li tudi ti tému radovédnemu otroku enako sturil, ino si vse persadel, de se bodesh tudi ti skoro brati nauzhil?

Bogabojézhi Otrók.

Joshe, katéri je vsakdán vídil, de so njegovi stá-rishi sjútraj ino svezhér, pred jedjó ino po jedi molíli, je prafhal, sa kaj tó déljajo? Njemu odgovoríjo: sa tó, kér je Bog, Stvárník ino Ohraník vsih rezhi.

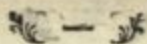
To so otróku dopovédali, kólikor je njegova she flaba pamet premógla. Skerbí Bog tudi

sa majhine otroke? On dalje prafha. Mu sarefnízhi-
jo, de otrozi pošébnu brambo ino pomózh Boshjo
vshivajo.

Tedaj sem tudi jes, pravi on, Bogu lubésen
ino hvalo dolshen? Kér vi, lubi moji stárisih, fie
mene uzhili; de se morem hvaléshen fkasati próti
tém, katéri nam kaj dobriga sturijo: ino jes tudi
zhutim, de val sa lubo imam, kér meni tol-
kánj dobriga fkáshete; sa kar se vami s'veseljam
sahválim.

Sa réf, njemu odgovorijo, ino to sa tolkánj
vezh, kér mi sami propréj vse to dobro, kar tebi
fkasati samoremo, od Boga imamo, ino sa to nje-
ga prófimo vfakdán v' nafhih molitvah. No tedej,
otrok naprej govóri, tako snam jes ja tudi profiti.
O kólko rezhí ga hózhem profiti! Dá pak Bog me-
ni prezej vse, karkol hózhem iméti?

Ne vselej, mu stárisih rezhejo, slasti tedaj, ka-
dar bi ti sa take rezhí profil, katére bi vtegnile te-
bi fhkodlive biti. Tudi odrásheni ludjé ne véjo v-
selej, kaj jim je dobro. To so njemu v' perglihah
fkasali. Déte je lahko sapopadlo; je pak prafhalo,
kaj bi tedaj imélo od Boga profiti. Odgovorili so
njemu: Ti snafh njega sa modróft ino pamet, ino
sa dobro ino bogabojézhe (brumno) serze profiti.
Kar pak druge rezhí sadéne, morefh ti Boga le sa
tó profiti, kar on tebi dati sa dobro sposná. To je
ta mali Joshef sturil, se je védno sa svoje poból-
fhanje trudil, ter je vfaki dán ravno tako na mo-
drófti rastel, kakor na létah, de je po tim Bogu
h'zhasi, ino svojim stárisham k' veselju shivel.

Gospodárski otrók.

En Ozha je vzhafi svojim otrókam kakšnih denár dal, ino jim dopústil, ga po njih volji vun dati. Dva otroka; de si lih njima nizh ni mánkalo, sta si sladkarije kupvála, si shelódez prebáfala, ter néjsta nikóli v^o svojim várshati (shépi) nizh iméla. Dva druga sta vse denárje s kerbno hranila, ino nijno edíno veselje je bilo nje vsakdan vezh ko dvajsetkrat preshtéti. En sam si je tóliko vkup spravil, de si je en trak ali pántelz, en is broná potégnjen obrasik, en list ene na papír nátišnjene deshéle (deshelno kvarto), kakšne búkvize, ali sfer kaj pridniga kúpil. Zhes to je tudi vzhafi kakimu bóshizu, al komu svojih továrshov kaki mali dar dal.

Ozha, katéri je s kerbno na to pasil, kákšhino vtráto njegoví otrozi s' denármí déljajo, je njim rékel, kadar so enkrat vsi skupej bili: Vidim per vas, moji otrozi, de vaše denarje néjste enako dobro obrázhali.

Vi dva, ki sta svoje denarje sa sladkarije vun dála, kaj imata sdaj? Vajno veselje je s' tistim hipzam sgínilo, kadar sta jih vshivála, ja morebit sta si she hujšhi sturíla, kér sta si shelódez pokasila, ino veselje, ktíro sta dofézhi úpala, si britko sturíla.

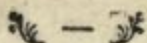
Vi dva naspróti, katéra she vse vajne denarje imata, nejsta s' tim nizh górfhi, kér je to ravno tako, kakor bi jih ne iméla.

Jes sem jih vama dal, de bi si bila kako veselje pervoshíla, al va dva (vija) imata le sa to dnarje, de jih imata. To se pak pravi lákomnost ino skoparija, ino ta je gerd gréh. Samó ti, moj sin, si svoje denárje dobro obernil, ker si take rezhi si

nakúpil, katére tebi sianovitno veselje delajo, ino kér si tudi drugim s' njimi dobro sturil. To pak je prava naména denarjov; le s' dobro vtrato imajo svojo zéno; potrata pak sturí denárje bolj shkodlive, kakor vshitne. Néj tedaj prav al lakomen, al potrátliv (sapravliv) biti; temozh sebi ino drugim s' svojimi denármí dobro sturiti je polhténo.

Molzhézhí Otrók.

Eno déklize je bilo en dan v' drúshini stárejšhih ludi, kjer so se od vezh rezhí pogovárjali. Nobeden néj ná-njo porajtal, ter so prizho njé od rezhí govóрили, od katérik néjso ravno hotli, de bi jih ona flishála. Ona mejtim vse flishí, ino molzhí. Kadar dékliza domú pride, so jo njé sestre prafhale, kdo je tam bil. Ona pové, kér néj védila, sa kaj bi molzhála. Na to jo one sa tó ino sa uno popráfha-jo; med drugim pak tudi, kaj so tam govóрили? Pervizh (rezhe ona), néjso s' menój govóрили; drugizh je bilo od takih rezhí govorjéno, de bi jih jes ne bla iméla flishati. Al bi ne bilo tó nar vék-fhi shlobudránje, ako bi vam jes kaj takiga právila? Vé bi tó spét na enim trétjim kraji právile, ino ako bi ti ludjé, ki so sraven bili, svédili, bi méne nikol vezh v' svojo tovarshijo nepústili. Ozha je tó flishal, ter je to pámetno déklé možhno pohvalil: kér (je on rékel) s' molzhánjam si zhlo-vek sam sebi, ino drugim sto ino sto nelúbnofti perkrati; rasnáshanje pak ino opravlánje naf flé-hernimu sovrash déla.

Nes pametni Otrôzi.

En neúmnessh je rékel: de nozhe popréd v' vodoiti, dokler plavati hesná. Délašh ti kaj bolshi, moj sin, kadar si vóshish, de bi brati snal, ino se vender nezhefh úzhiti zherke posnati?

Jurzhe na verti (v' ogradi) sa enim metúlam téka. Kér sa njim povsod léta, ino nizh préd-se ne gléda, na enkrat v'jamo pade. Poduzheník sraven pride, ter njemu pokashe, de kdor s' prevelikimi shelami sa eno rezhjó tifhí, ino prave previdnosti néjma, malokdaj to, kar ifhe, sadobí, ter lahko v' shkodo pride.

Al nejsém jes prav velik? je rekel Tonzhe, kir je visóko na lojtri stal. Njegov brat nád-njga savpije, al ne sadosti pameten: zhe se ti v' glavi svertí, se boh doli prekúznil! Komej isrèzhe, se je to tudi sgodilo. Tonzhe doli po lojtri sagermí, si obras potolzhe, ino roko odere.

Tine si velíke berke (mustáfe) s' fájami naredí. Sdaj méni, de se ga bodo vsi otrozi bali. Pak se je smótil. Kér tako pomásan méd nje príde, se na ves gláf vsi sazhnéjo sméjat, ino se norza is njega délajo, namést de bi se ga bali.

Dokler smo she otrozi, si néjmamo vídes dajati, katir se nam ne perléshe. Skos modróst ino zhédnost (krepóst) snamo svoji stárosti napréd priti; pak ne s' eno fhobo al s' narejéno brado, al skos druge take otrozharíje.

Poljko délo.

Orázh (orátar, ratej) vpríshe vole v' plug ali drevò; dershi s' rokámi sa rozhíže, s' otkò dergne od díle képe ino nakopizheno parst; s' zhèrtalam ino lemësham réshe pognojéno njivo, ino déla brasde. Potlej vséje fême ino ga povlèzhe s' brano. Shnjez, ali shnjiza shanje s' ferpam sréto shito, poklada pesti na kup, ino jih povéshe v' snop.

Mlatizh mlati snopje na podu ali gumnu s' zépzam (zepmi), otréfe flamo, sernje svéja s' vévnizo, lozhi pléve, ino pograbi shito v' shakle ali vrézhe. Kófez pokosi trávník, posufhi travo: fuha trava je feno ali merva; feno pograbi s' grablami, ga déne v' kópize s' vilami, ino ga na voséh v' svístli ali fenizo pelá.

Shivínfka réja.

Nekidaj so kralji ino vojshaki na polju delali, ino pastli; sdaj pak so té dela opravilo famih nar nishjih ludi.

Volár, ali kravár, ali zhédnik shivini tróbi is hléva s' rógam ino jo shene past. Ovzhár pase dróbnizo, ima pishalko, torbo ino pátizo, tudi pfa per sebi s' grébenizo obvárvaniga pred volkam (vovkam, vukam.)

Trasze pitajo is korita v' svinjaku. Pasteriza molse is vimena mléko v' golido (shehtar, dojazho), ino vméte v' pinji frovo maslo ali puter is smétane (vérhnje); s' firsham pa dela sir.

Ovzam ostrishejo vovno, ino dela-jo oblazhila is nje.

Zhebela ríja.

Zhebéle (buzhéle, zhméle); róji-jo, ino roju dajo mátizo (mázhizo). Ká-

dar hõzhe roj vjiti, zhebelär terkliä na brõnasto posõdo, ga perväbi, inodène v' panj (pénj). Zhebelä naréjajo piskriže na shest voglov, jih polnijo s' médam, ino delajo fatõve, is katérik zhebelär méd ali fterd zedi.

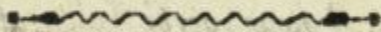
P r é j a.

Lan ali lén ino kanõple dénejo godit, potlej jih posufshijo na terishki jami, ino otérejo s' tèrlizo, de pesdirje prozh pride: potlej omikajo na grebènu ali mikávníku, de hodnik lõzhijo. Predivo je troje, kakor platno: prashnje, ohlanje ino hodnik. Prashnje predivo navije prediza na koshelj, s' perstmi préde nit, s' nogo verti kolovrat, al pa préde samõtesh na prestlen, kir ima vitel. Nit se fuka na vretèno, is téga jo motájo na motavilo (motávník ali garmprat),

potlej jo svijejo v klopzhizhe, al pa jo pustijo v fhtrenah.

T k á n j e.

Tkavez ali hkavez fnuje klopzhizhe na rémo, fturi fnutek, ga navije na fhipno vratilo; fedi v statvah, ftopa na podnoshnike, fnutek odpéra s berdmi (s obnitmi), fkos odpéranje mézhe fuvalnizo, v kateri je vótik; gosti platno s grebenam, ino tká. Tako tudi fuknár tká fuknò is vovne (vune ali volne).

Napísi sa mészze.

Profénz ali Sézhen
(Januar.)

* * *

Ak Vinzénza fonze pezhe,
Pravo vinze sasori;
Rad po zvizhek ofhtir te-
zhe,
De le moshna sabliffhí.

Svizhan ali Svézchnik
(Februar.)

* * *

Kadar Petra stol mrasí,
Sima fhtirnajst dni norí;
Kir fo gladko dopustivá-
li,
Bodo lahko fe derfáli

Sufhez ali Sufhnik
(Marzi.)

* * *

Terte fe jókajo,
Préden rodíjo,
Kir' vin' pit hózhejo
Naj se potíjo.

* * *
Kakor je zhéfhnje zvéť,
Tako je terte;
Kakor denárja fléd,
Pipe odperte.

Mali Traven (April.)

* * *

Sufhez fuhóten,
Traven mokróten,
Majnik hladán:
Bo kmet se fénam
Shitnim pleménam,
Grósdjam darván.

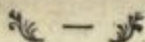
* * *

Jáblane, hrúfhke
In druge zepé,
Zépi v' mladósti
Sa stare sobé.

Vélki Tráven ali
Majnik ali Svi-
ben (Maj.)

* * *

Natúra v' jeséni
Pretrudna saspí,

Sa tó se v' pomládi
Veséla sbudí.

Ak Trojáka nózh roší,
Dobro létno naredí:
Star pregovor: flédna
nózh
Ima svojo lastno mózh.

Mali Serpan ali
Roshnizvét (Juni.)

Lepóta da semlji
Toplo lét';
Nedolshnost mladénzham
Roshni zvét.

Shent Jansha desh
'Hudóbno lét' naréja;
Naj sonze raj'
Ta dan se Pratki sméja.

Velki Serpán
(I u l i.)

Ak shent Jákoba deshí,
Mal' sheloda se dobi,
Kaj svinjájam bo sturiti
Ne bo svinje s' kom re-
diti?

Kir' bodo po léti
Pred sóram vsíali,
'Se bodo po simi
Sa hajdo naspáli.

Práshnik ali Prásh-
njak ali Medmésht-
jak (August.)

Okrade mi hajdo
Nedolshna tatíza,
Zhebelárju nanásha
Debélo moshnízo.

Kakor Jerni vremení,
Jesen zela se dersí:
Vezhkrat sam is en'ga dné-
va
Rada pride dolga réva.

Kimovez ali Mihól-
fhak (September.)

Terize pogázho,
Potízo jedó;
Lanóvi Slovénzam
Zekíne nefó.

* * *
 K Ladar Kímovza gromí,
 Shíto, sadje sarodí,
 Zhe le njiva je gnojéna,
 Jablan, tépka safajéna.

—
 Kosaperfk ali Gnjúz
 (Oktober.)

* * *
 Grosdje mastí
 Veséli dolénz,
 Vosi pa molít
 Bogáti gorénz,

* * *
 Sherjáv letí na ptúje,
 Se sima perblishúje;
 Saj tó je v' Pratkí ríf,
 Zhe dostí lashí je vméf.

—
 Listovgnoj ali Listo-
 pád (November.)

* * *
 Na fonze svétiga Martina
 Pride rada huda sima.

Deflih sazgne dobro
 grét
 Je le tri dni babje lét'.

* * *
 Je nadélana zéfta,
 Nesajémajo péfta.

—
 Gruden ali Prosi-
 mez (Dezember.)

* * *
 Ako Gruden blifka no
 gromí,
 Drugo léto vetrov dost
 buzhí;
 De b' le hujga nizh ne
 st' rili
 Kakor sréle norze bri-
 li.

* * *
 Kir po sim' klobáse hrani,
 Se po léti muham brani.

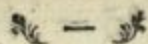
Rasdelénje slógov v' vezhslóshnih beséda h

To rasdelénje se déla takó :

- 1.) Kadar sti dvé spolgláfni (zherki) vméf med dvéma gláfni, jemlemo pervo k' prvi, drugo k' drugi gláfni, kakor: kam-b a, ver-tam.
- 2.) Is treh ali vezh spolgláfni med dvéma gláfni, jemlemo pervo spolglafno k' prvi, vse druge pa k' drugi gláfni, kakor: if-kra, moj-fhkra, krem-pli.
- 3.) Nelozhlive spolglafne slágamo s' naflédno ali pridejózho glafno. Nelozhlive so: br, dl, dr, gl, gn, gr, kl, kr, pl, pr, fl, ft, sr, kakor: do-bra, go-dla, mo-dró-fti, me-gla, po-bé-gnem, i-gra, ba-kla, mo-kro, to-plo, po-pra, ma-ílo, mé-fto, mé-sra.
- 4.) Ena sama glafna med dvéma gláfni se slága s' naflédno glafno, kakor: na-ré-ja-mo.
- 5.) Sloshénih besedí sloge lózhimo po svojih fkladih, kakor: ob-ré-san, od-ráf-lik, ras-ta-jam.
- 6.) Mánj ali menj je enoslóshna beséda, manj-fhi ali menj-fhi dvaslóshna, polj enosloshna, po-lje dvasloshna.

- 7.) Kadar se snúdejo f ino h, s ino h, ter nejšo enójni glafi f h al sh, je tréba med nje postaviť majhino zherto ali potéso, to je delivno zherto (—), kakor: f-hod per zerkvi, f-hujšham, is-hod Israelitov is Egipta.*)
- 8.) Spolglafna (zherka) v pred drugo spolglafno velá sa kratik slóg, postavim: v-fla-nem, v-vó-dim.

*) Vřiga téga, ino šhe drugih takih slabih ino nepopólnama pomózhi ne bo tréba, kadar enkrat en drugi Kiril pride, ino vřim vřim Slovénzám nove latinško - slovénške zherke řzélama sa vse gláše (tó je, postavim sa glaf fh, katériga sdaj s' dvéma zherkama píšati móremo, eno samo zherko, tako tudi sa, sh, zh, řzh, řhzh enójne zherke is eniga kóřza vlíte,) napravi. (Tukej snamo perřtaviť, de je v' devétim stolétju po Kristusovim Rořřtvi řvétí Kiril s' svojim brattám řvétim Metodíjam (katéri je potlej v' Slavónřkim méřti řrém ali řrim sa Viřhiga řškófa bil), Morávřke ino Panónřke Slovénze (řpódnje řhtajerřko je tudi řřřhalo k' Panóniji,) na kerřbáňřko véro preobernil, jim na pervo novó Abezédó ali Asbuk, tó je grěřřko - slovénřke zherke, řkos katére se vřakí glaf slovénřkiga jeřsika s' enim řamim snáminjam popólnama sapířati samóre, po grěřřki Abezédi narédil; ino řvéto Pířmo v' njih beřédó preřřávil. Té zherke řhe dan danářřni Slovénzi grěřřke Zérkve ali řStarovérzi řhpógajo; ino s' řřřřimi řo vse njih řmářřne ino druge duhovne bukve pířane; tudi Ruři ali Mořřkovitarji imajo Kirilove zherke, pak en malo preñarejěne. Nar vékřři dobróřnik sa Slovénřke narode bóde řařřři; katéri bo vřim enake zherke narédil ino jim řkos tó pomagal, de bodo sa napřej perdélke svojih uméřnořř ino uzhernořři vřř řkupej eden do drugiga vřřhivati samógli.)

Enkrat eden, po n emfko. Einmahl eins.

1	krat	1	je	1	5	krat	5	je	25
2	—	2	-	4	5	—	6	-	30
2	—	3	-	6	5	—	7	-	35
2	—	4	-	8	5	—	8	-	40
2	—	5	-	10	5	—	9	-	45
2	—	6	-	12	5	—	10	-	50
2	—	7	-	14					
2	—	8	-	16	6	krat	6	je	36
2	—	9	-	18	6	—	7	-	42
2	—	10	-	20	6	—	8	-	48
					6	—	9	-	54
3	krat	3	je	9	6	—	10	-	60
3	—	4	-	12					
3	—	5	-	15	7	krat	7	je	49
3	—	6	-	18	7	—	8	-	56
3	—	7	-	21	7	—	9	-	63
3	—	8	-	24	7	—	10	-	70
3	—	9	-	27					
3	—	10	-	30	8	krat	8	je	64
					8	—	9	-	72
4	krat	4	je	16	8	—	10	-	80
4	—	5	-	20					
4	—	6	-	24	9	krat	9	je	81
4	—	7	-	28	9	—	10	-	90
4	—	8	-	32					
4	—	9	-	36	10	krat	10	je	100
4	—	10	-	40	10	krat	100	je	1000

PRAVA PÓT

k'

Dobrimu Stanu,

a l i

Ena beséda ob pravim zhasi.

Nékaj sa vsakiga zhlovéka,

Na pervo is Angléshkiga v' Némskhi, sdaj pak
s' pervolenjam Vikfhi Gospófke v' Slovén-
fki Jesik prestávljena.

V' Gradzu 1812.

Natísnjena ino se najde per Alóisiju Tufhu,
Bukvárju,

PHANAPOT

Dobriam Sennu

Das heißt ob erwidert

(Kette) ...

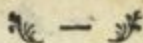
...
...
...

V. G. ...
...
...

Lubi Slovénci!

Tu imate ene nove Búkvize polne lépih ino nuznih (ali haflívih) naukov, katéri pokáshejo, fkósi kaj si zhlovek narvezh svoj stan pohújsha, ino na kaj sa eno visho si on sopet tigaištiga pobólfhati samófe. Té Búkvize je nar na pervo v' polnozorni Amériki*) en imeniten ino visô-

*) Amérika, tó je zheterti dél Semlje, ravno na uni strani pod nami, kjer imajo ta zhaf dan (den), kadar je per naf v' Evrópi nózh, ino nózh, kadar je per naf dan; kjer ludjé, kadar grejo ali stojé, proti nam nogé dershijo. — Pred tri sto ino devétnajšt létmi néjsmo mi Evropéjzi she nizh od Amérike védili. She le v' léti 1492. (štir-najšt stó dva in devétdeset) po Kristufovim Rojštvi, je en Lah, s' iménam Kristof Kolón, toti novi dél Semlje nashel (vezh od téga gléj sdolej stran 15.). Is Amérike smo dobili veliko novih stvari, katérik préd v' nashih Deshelah néjsmo posnáli, kakor: Krompir (krumpir) ali lafhko répo, túrfhizo ali korúso (debelázhó, fromentín), tabak ali tobák (duhán), i. d. r.

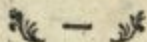
ko uzhen Mósh, s' iménam B é n i j a m í n F r a n k -
l í n *) v' Angléshkim ali Englendarfkim jesiki
spísal, ino jim tó imé dal: V b ó g i R i h a r d ali
Pjót k' dobrim u s t a n u; po tim so bile na N é m e -
š h k o, sdaj pak, lubi Slovénci, k' vašimu pridu
ino poduzhenju na Slovénsko prestávlene. Berite
jih radi, ino si globóko v' ferze sapíshite, kar
bóte brali; ino zhe bóte té nauke, katéri so v'
teh Bukvizah sapopádeni, svesto ino sferbno po-
fnémali ino naslédvali, snate terdno úpanje imé-
ti, de bóte frézhno ino veseló shivéli. Ino ako
tó doféshete, bó vašha frézhha nar vékšhi pla-
zhílo ino veselje sa téga, katéri je is lubésni pro-
ti vam te Bukvize po vašim jesiki prenarédil.

V' Gradzu 25. d. Sufhza (Marza) 1812.

Joannes Nep. Primiz,
Uzhenik Slovénskiga Jesika, ino
Pisár v' Zefárfko - Kraljévim
Šhólfkim Bukvíshhi.

*) Po vsi pravízi se spédóbi, de vam, lubi Slovénci,
od slave polniga shívljenja ino djanja perviga
pisárja totih Bukviz en malo povém, Saka j silno

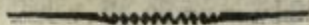
dobro ino koristno (nuzno) je, od shivljenja eniga velikiga, v' besédi ino djanji imenitniga Mosha brati, posebno eniga takiga, kakor je Benijamin Franklin bil. Veliki Moshjé nam mórejo biti sa predklad ali isgled (eksempel), katériga imamo v' našim shivlénji posnémati ino vedno pred ozhmi iméti; skos branje od takih Moshov sposnámo, de zhlovek is vsakiga, tudi nar nishjiga stanú, skosi pridnost ino délavnost, skosi persadevanje ino trudenje, skosi uzhenóft ino serzhnóft po vóski, stermi ino s'ternjám sarásheni stesi v' velizhanski Tempel vezhne Slave ino Zhashti priti samóre. Tó nam shivljenje téga vékoma slavézhiga Moshá pokashe, od katériga bomo sdaj na dalje govóрили. Franklin je bil rojen v' leti 1760. 17. d. Proféntza ali Januarja v' mésti Boston v' polnozadni Amériki. On je bil eniga svézharja sin. Shé is mládiga je on grosno rad bukve bral. Kér je njegov Ozha vidil, de njegov sin tako veliko veselje do bukev ima, ga je dal v' sholo, ino potim kér se je dobro brati, pisati ino rajtati (razhúniti) nauzhbil, k' enimu svojih sinov, katéri je v' Bostónu natiskavez (Buchdrucker) bil, de bi se per njemu bukve natiskati uzhlil. Toti antverh je Franklinu možno dopádel. Tukej je she le pravo perlóshnost dobil, svoje uka sheino serze s' hranjam lépih ino haslivih (nuznih) bukev nastiti. On je bil tudi dober pévez, ino je vezhkrat kako lépo pésem slóshil, katéro je natísnil (drukali), ino prodál; sa vtershene denárje pak si je kakshne lépe bukve kupil, v' svojimu pétnajstimu létu je enkrat ene bukve v' roke dobil, v' katérij je bilo sapisano, de sélišna, selenjáva, fozhivje, krompir ino mózhnate jedi so veliko bolj sdrave, kakor mesó; sdajzi si je napréj vsél sa vselej mesne jedi popustiti ino le od séliš shivéti. To je njemu prav dobro teknilo, tako, de je smíram zel zhas svojiga shivlénja sdrav ino vesél bil ino prav veliko starost dozhakal. — Veliko bi vam sual, lubi Slovénzi, od téga visoko uzheniga ino modriga Moshá povédati, kaj je on

vse sa dober stán ino frézho svoje materne semlje sturil; pak vi ne samórete vsiga sapopasti. Narvezh je svojim rojákam skos to k' pravi frézhi pomágal, de je lépe nauke od pravizhniga, pobóshniga ino kerstánškiga sadershánja v' mnogitérih bukvah, posébnó v' Novizah (Zeitungen) ino Prátikah ali Kaléndrih rashirjal. Ena neisrezhéno velika, gorézha lubésen proti vsakimu zhlovéku sléherne vére, ozhitóferzhno ino pravizhno sadershanje, vesélo ino smíram jasno oblizhje, perludno ino prijasno govorjénje (guzhanje), visoko uzhéna ino prebrísana glava, stanovito ino neprestrásheno ferzé v' vsaki perlóshnosti ino v' vsímu svojímu djanju — tó so bile té lépe lastnósti Franklinove, kére so njemu per vsíh ludéh perferzhno lubésen ino vekóma nevmérjózhe zhaftilivo ino slavno imé sadobile. V' svojih mnógih lepíh bukvah je uzhlil od dolshnosti prijátelstva ino lubésni proti blíshnimu; kako imamo zha k' dobrímu obrázhati, ino kaj dobrótivost proti vbógim ino pridna délavnost sa eno veliko frézho sléhernímu zhlovéku pernese. Na eno neposnémlivo visho je snal refnizo v' lepo dopadlivo oblazhilo saviti, ino tako med ludi spezhati; sakaj je dobro védil, de ludjé golo ino nago refnizo neradi poslušhajo, ino de tistímu, kir refnizo na ravnost na vse usta pové, góflize na glavi sdrobé. Zhe je tedaj hotel, postávim, nekerstánško sadershánje tistíh ludi merstliga ino kamnitniga ferza grajati ino svariti, katéri svoje ravenzhlovéke, ki niso ravno teiste vére, sazihújejo, ali zeló sovráshijo, jim je njih nelubesnivo ino nezhlóvéshko shivlenje, po eksémpelnu ali isglédu nashiga velikiga Uzhénika Jésusa Kristusa, v' eni perglihi shivo pred ozhi postávil, kakor postávim: „Abraham, (tako perpovedúje Franklin), je enkrat eniga popótniga stázhnika pod strého vsél, ino k' svoji misi posádil; pak popótni ni hotel pred jedjó vsigamogózhniga Boga, Stvárnika nebéf ino semlje moliti, ino je rékel, de nobeniga drúgiga Boga ne sponá, ka-

kor malike svojih ozhákov. Zhes tó fe Abraham rasferdi, ga popáde, is híshe pahne, ino po nózhi vun v' pushávo štepe. Komej to sturi, kar na enkrat od néba glaf Boshji sasilíhi: „Kéj je popótni ptujiz?“ — Abraham odgovori: „Gospód! on ni hotel tebe moliti, sa tó fem téga nevérnika vun pahnil.“ Na tó Bóg rezhe: „Jes fem s' njim sto in devétdesét lét poterpel, ako lih se je zhés me vsdignil; ino tí, gréshni zhlovek, ne móresh eno samo nózh s' njim poterplénje iméti?“ — Na tó rézhe Abraham: „Jes fem grešhil, Gospód! ne perpušti, de bi se tvoja jésa soper mene vnéla.“ Ino sdajzi v' pushávo tezhe, popótniga stárhika poíshe, v' svoj shator nasaj pelá, prijásno pogosti, ino drugi dan obilno obdarvániga od sebe spušti.“ — Tako lepo ino dopadljivo je snal Franklin refnize nashe svéte vére na serze poloshiti, ino prijétné sturiti. — Zel zhaš svojiga shivlénja ni drúgiga mislil, kakor, na kaj sa eno vísho bi bolj sámogel svoje ravenbrate refnizno v' pravi srézhni stan perpraviti. Prizheózhe Bukvize poséбно od téga prizhújejo. On je tudi bil ta pervi, kir je Magnéte ali vreménfke shtángo isnashel, ino naf podúzbil, kako sámóremo s' eno shelésno, na enim konzi shpizhasto ino poslazhéno shtángo, ktéra per hudim vreméni eléktrifhko matérijo ali nebéshki ogenj ná - se vlézhe, ob shelésnim drati ali zhilesbni strélo v' semljo odpelati ino neshkodljivo sturiti. V' léti 1790. 17. d. Maliga Travna ali v' shtir in osém desétim léti svoje pridne ino délavne stárosti fe je njegova sadnja ura perblishala, kjer je ta svét sapúštil ino v' sveti Raj shel, de bi se tam s' zhaštitimi Ozhétmi ino Ofkerbniki zhlovéshkiga roda is vslih vékov ali zhašov sa vselej sdrushil. Pred svojo smertjo si je on sam en Epitáfij ali napis sa svoje pokopalifhe naredil, katéri sa slúshi, de ga v' spominu ohránimo: „Tu pozhíva, de bo zhervam jed postálo, truplo natiskávza Benjiamína Franklina, kakor plotnize od enih starih

bukev, v' katerih so listiki ali plátelzi ogúleni,
 napif ali imé bukev pak ino slato prozh sbrifano.
 Al bukve same ne bódo sgublène; sakaj bodo
 (tako saúpa) drugizh v' eni novi ino lépi na-
 lóshbi na svitlôbo prishle, preglédane ino poprâv-
 lene od Stvfanika. " (On govori od vstajenja
 svojiga trupla na sodni dan, ino obudénja tigai-
 stiga k' vézbnimu shivlénju,) Njegovo smert ni-
 fo samo njegovi prijatli, ne samo zéla polnozhna
 Amérika, temozh zéle Kraljestva ino Deshele po-
 zéli Evrópi objokvále. Povsod so njegov spomin
 s' veliko shálostjo obhájali. Franklínovo shiv-
 lenje nam pokáshe, kaj zhlovek samóre sturiti,
 kateri resnízhno voljo imá, shlahčne mozhi svoji-
 ga nevmerjózhiga Duha skerbnoj obdelovati
 ino sa frézhno svojih ravenzhlovékov obrázhati.
 Lubesnivi, mladi Slovénez, al se niso per bránju
 od shivlénja téga iménitniga ino slavniga Mosha
 v' tvojim ferzi shele vshgale njému enák postati?
 Imam terdno úpanje, de moje beséde niso na
 kamnitno semljo padle. S' Bógam, lubi Slo-
 vénez! —

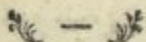

Sléherni zhlovek shelí premóshen biti! Le malo fiesá je katére k' premoshénju pelájo, pak veliko jih je, katére le prozh odvrázhajo, zhe ravno se nam sdi, de tjè pelájo.

Take sapelíve póti od pravih raslozhiti, je umétnost (kunfht) shivlenja. Poflufhajte, lubi ravenméstnjani, kaj sem od téga eniga módriga mosha govoriti flifhal (zhul).

Njegove besede so meni globóko v' ferze fhle, ino jes ménim, de vam, poséбно v' prizhejózhim zhafi, s' enim tako dobrim ino núznim (haslívim) svétam ne bódem malovréden dár pernésel.

Jes sem se uni dan (v' novizh) na enim tershí-fhi s' mojim konjam vstávil, kjer je veliko ludstva per lizitiringi shtazunárfkiga blaga vkupej fialo. Kér ura sa prodájo fhe nej bla odbíla, so se mejtim (ta zajt) od hudih zhasov pogovárjali, ino eden ismed njih je eniga prepróftiga, snashno (zhédno) oblézheniga stariga mosha, katéri je shé vso belo glavo imel, kakor golób, tako nagovoril: Prósím vas, Ozha Abraham, povéjte nam, kaj se vam sdi od sedajnih zhasov? Al ne bodo leti teshki davki (tote teshke dazhe) deshelo zhislo k'

nizh perprávilí (e)? Kaj sa en svit nam vi daste? — Ozha Abraham vftane, ino tako odgovorí: Ako shelitè moj svit saflifhati, vam ga hozhem ob kratkim dati; saka j saftópnimu ino pámetnimu je ena befeda sadofli, “kakor vbógi Rihard pravi. Vfi fo fvoje shelé sedínili ino ga profíli, de bi jim zhes to rezh fvoje mifli rasodel, ino, po tim kér fo fe okoli njega vftopili, je on tako na dalje govóril:

Prijatli! rezhe on, davki (ali dazhe) naf sa réf možnó pertífkajo ino terejo; pak ako bi ti, katére nam vífhi Oblaft (regirenga) nakláda, fhe fami bili, ktére imamo plazhvati, mi bi jih vender fhe vfelej radi odrajtvali; al mi imamo fhe marfkatére druge davke (dazhe), katéri fo sa nektére med nami, veliko veliko vékfhi ino téshji. Mi móremo fhe enkrat tóliko dázi je plazhat od nafhe lenóbe, trikrat tóliko od nafhiga napúha, ino fhirikrat tóliko od nafhe norófti ali nespámeti; ino téh dávkov (dázh) nam nesamóre noben Komifár, katéri bi nam kaki odlóg dál, níkdar polahkáti ali dolifpuftiti. Naj shé tedaj bó kakor kóli hózhe, poslufhajmo li dober svit, faj fe bo sa naf vshé kakfhna pomózh isnafhla; “Bóg pomága tém, katéri fami febi pomágajo,“ kakor vbógi Rihard pravi.

Pervizh. Mi bi takiga vífhiga Oblaftníka slo grajali ino ga sa terdiga fhiteli (fhimali), katéri bi od ludfiva térjal (pogérval), de bi vfaki defeti dél fvojga zhafa sa njegov dobízhek obernil; pak lenoba od mnogih ismed naf fhe veliko vezh téra. Lenoba (vmánjofh), mejtim kér teléfne možhí oflabi, nam zelo gotovo nafhé shivlenje perkratí. “Enako ruji (erjavízi) lenoba hitrejfhi ífje, kakóť délo íglóda, kér vender en nízan kluzh fe sméram

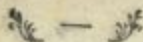
fvéti. "Satéga volo," ako svoje shivljenje ljubíš, nikár zhaša po neprídnim ne gubi (trati); sakaj zhaš je ofnóva, is katére je shivljenje stkáno. "Kóliko zhaša vezh vender, kakor je tréba, s' spanjam potrátimo, ino ne pomíflimo," de lesíza v' spanji nobene kokóshí nevloví (nevjáme), ino de se bomo po smerti v' grobu (v' jami) sadofti naspáli, "kakor vbógi Ríhard pravi. Zhe je tedaj zhaš med všimi rezhmí nar shlahtnéjšhi, tak more poguba zhaša nar véksha potráta biti; sakaj "sgubleni zhaš se nikdar vezh ne najde, ino kar mí sadofti zhaša imenújemo, je na sádnje sméram she vse premalo."

Sbudimo se tedaj is nashiga ofkúdniga nemárniga shivljenja k' pravi ino pridni délavnosti, tak bomo s' pridnostjo (s' flíflam) vezh, ino lizer s' mánjshi teshavo oprávi. Lenóba sturí, de naš vse s'téshko, pridnost ino délavnost pak, de naš vse s' lahko stane; ino kdór posno (kefno) vstane, more zel lubi dan gnjózati, ino vender svoje délo she le kómej per terdni nózhi oprávi, kér se lenóba tako pozhaši is mésta prestópa, de ji vbóshtvo ino révshina kmalo na péte stópi. Sam svoje délo od sebe odgánjaj, naméstí de bi tebe délo gonílo, ino

"Ako sgódej spát gresh, sgódej vstánesh vu shivlénje,

Bósh modróft sadóbil, sdravje ino premóshénje?"
 Kaj pomága tedaj sheléti ino upati bolshí zhaše? Prizhejózhi zhaš si persadevajmo bolshí sturiti! Kdór hozhe príden ino délaven biti, mu néj tréba prasne shele iméti, ino kdór v' úpanji shiví, v' jé-tiki (fushízi) vmerje.

"Zhe hózhesh kaj si perdobíti,
 Se náóresh trudit in potíti; —
 Zhe tedaj néjmašh gruntne semlé,
 Tak rõzhno vsemi délo v' roké! " —

ino ako bi le en blek semlje imel, bi bila teshka shtibra ná-njo náloshèna.

„Sa réf je tudi vsaki antverh ino baratija

Tak dobra kakor grunt in semlja ino doma-
zhija.“

Ino „kdór ima en stán, ima prostor sa dobízhek ino zhasi,“ kakor vbógi Rihard pravi; pak potlej móre tudi prav prídno délati ino si persadéti dolshnósti svojga stánú svefio dopolniti, fizer mu ne bo njegov stán nizh pomagál, shtibro ali davke plazhati. Príden ino délaven zhlovek, níkdar od vsíga hudíga konez ne vsáme: sakaj zhe ravno lákota v' hísho prídniha mosha polúka (pokúka), pak nóter iti se vender ne podstópi.

Tudi vavpet (shupán) ino ríhtni hlapez (berizh) ne bóta v' hísho prífhla; sakaj prídnoft ino délavnoft plazha sfoje dolgé, mejtim kér jih sdvojuvánje (szaganje) lé pomnóshi (povéksha); — ino ako lih nobeníga fhaza (kínzha) ne najdete, ino noben bogat shlahtnik vam po sfoji smerti nizh ne sapustí (ne sasháfa), tak imate véditi, de je prídnoft mati prave frézhe, ino Bóg vse daróve istlíje zhes prídniha ino délavniha zhlovéka.

„Kér sfo nemárni terdno spíjo, pojdi ti orát,

In bósh sadostí shíta jmel sa dóm in sa prodát.“

„Délaj dokler je sfo denef; sakaj ne mórefh véditi, ako te jutri ne bóde nizh mudílo.“

— „En sam denef je tólíko vréden, kakor dva jutri,“ pravi vbógi Rihard, ino „níkdar na jutri ne odláshaj (ne odlagaj) kar denef sturiti samórefh.“ Ako bi eden ismed vas hlapez bil, al bi ga ne bilo fram, ako bi ga njegov gospodár v' pohájkvanji ali postópanji salótil (salésil)? Ino néjste vi sami sfoji gospodárji? Naj vas te-

daj famih sebe bó frám, postópati ali pohájkvati ino v' lenóbi shivéti, dokler imate tólko délati famí sá - se, sa vafho drushíno, sa vafho domovíno (materno semljo), sa vafhiga dobriga vifhiga Oblastníka. Núzajte vafhe oródje (vafho ríftin-go) bres pozhítka, ino spómnite se, „de mazhka v' rokovízah míshi ne loví,“ kakor vbógi (bóre) Rihard pravi.

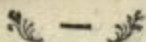
Réf je, velíko je déla, ino morebit imate fhíbke roke; pak le prídno ino rózhno délajte, ino ví bóte velíke ísdélke vídili; sakaj velíko kapel vode fhe zeló kamen ísvótli, ino fkósi prídnoft (flíf) ino poterplénje je ena míshka eno debélo brodnárfko (zholnárfko) verv pregrísla, ino

„Zhe le dolgo fékafh more past’

Enkrat tudi nar ti vékshí hráft.“

Shé se mi sdí, de eden med vami porézhe: „Al si zhlovek nesmé zelo nizh pokója pervóshítí?“ Jes ti zhem povédati, prijatel, kaj bóre Ríhard pravi: „Dobro obrazhúj s' tvojim zhasam, ravno sa tó kér hózhesfh pokoj sadobiti, ino kér nobena mínúta néj v' tvojih rokah, tedaj nobene úre nesaversi.“

Pokoj je mírni zhas sa kaj núzniga (koríftniga, haslíviga.) Toti mírni zhas bóde príden ino délaven zhlovek doségel, léni pak ino nemární níkdar; sakaj velik raslózhek je med mírnim ino pokójnim shívlénjam, ter med pohájkvanjam ino postópanjam. Njih velíko je hotlo mehko ino dobrovólno shívlénje pelati; pak njih móshna se je hitro ísprásnila, ino oni so v' vbóshstvo ino révshino sabrédli, mejtím kér je prídnoft ino délavnoft drugim tróshft (oveselenje), bogastvo ino zhíflanje per ludéh perdobíla.

Béjshi pred kratkozhásnostimi ino oné bodo sa tebój hodíle. Prídna predíza ima lép práshinj ofhpekel, ino, pravi vbogi Ríhard,

„Kar jes tak lépo zhédo jmám ino dvé krávi,
Me vřak nagovorí in dobro jutro! pravi.“

Drugizh. Mi móremo pak tudi v' našhi prídnořti ino délavnořti řtanovítmi, terdni ino řkerbni biti, našhe lařtne opravíla s' lařtinimi ozhmí prevíditi, ino ne prevezh drugim ludém saúpati; sakaj, pravi vbogi Ríhard:

„Nobeno gořpodářřivo in noben' drevó,
Katéro vun in vun preména, řvoje méřto,
Ne more bit' tak dobro, kakor gořpodářřivo
in drevó,

Katéro řkós' ořřáne en'mu kraju řvéřto.“

„Trikrat se preřeliti, je tako huđo, kakor enkrat pogoréti.“ — „Obdershi tvojo řhtazúno, te bóđe vřhé řhivéla.“ Ako hózheřh véđiti, zhe je tvoje opravílo řturjéno, tak řam pojđi; zhe ne, pa koga drúgiga pořhli;“ al pa tudi

„Zhe hózheřh, de plug íma dobro ino
prav oráti,

Ga móreřh řam ti viřhat' ino řá-njga
řam derřháti.“

„Okó Gořpodářřovo řturí vezh, kakor obe dvé njgóve roké,“ — Pre malo řkerbnóřti vezh, řhkóđi, kakor pre malo řnánja ino řařtópnořti, ino kdór na délavze ne gléda, tá řim řam řakel (mavho) derřhí.“ Katéri drugim prevezh řkerbi prepuřřijo, řamí řebe k' nizh perpráviřo: sakaj v' pořvetnih rezhéh ne pomága saúpanje, temozh nesaúpanje. Le lařtna řkerbnóřř pomága; sa téga volo, ako hózheřh řvéřřiga hlapza iméti, ino takiga, katéri tebi dobro dopade, tak řam

sebi flushi. Ena majhina sanikernost ali v' némar pufhénje sná veliko nefrészhe na glavo nakópati: sakaj, kér eniga sheblja (shreblja) néj bilo, se je podkva sgúbila; kér podkve néj bilo, se je kónj sgúbil, ini kér kónja néj bilo, je bil tudi kónjnik (jésdizh) sgublen; sakaj on je bil od foveráshnika vjét ino posékan — vse sa volo téga, kér je is pervizh v' némar pustil ino néj glédal, de bi se ne bil shebelj od podkve sgúbil.

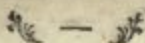
Trétjizh. Tóliko, prijáti moji, od prídnosti ino fkerbnósti sa svoje lastne opravila. Pak vse tó néj sadošti; mi móremo tudi várvati (shpáratí), kar smo si perdóbili, ako hózshmo, de bi nam našha prídnost ino délavnost gotóve dobízhke nefla.

Zhlovek, katéri ne sná dobro várvati, kar si perdóbi, se bó svoje shíve dni sapstónj trudil ino vpéral; kadar bo vmerl, morebit she tréh réparjov v' várshati ne bó imel. Debéle ino mafine pojédine — pa kúmern inó pufst testament ino,

„Marfkeno premoshénje je shé rastepéno,
Ravno tak hítro, kakor je bló perdobléno,
Kár bi rajshi kmézhke sheníze
Shláhtne Gospé blé kakor kmétíze;
Kar mosháki namésti fékat in kopat',
Hózhejo ráji po méstno nemárnó postopat.“

Ako hózhte obogátiti, míflite na shparánje tako dobro kakor na perdobivánje. Amérika *)
(Shpanijóle **) néj bolj bogáte sturíla; sakaj njih

*) Amérika, tó je zheterti dél našhe Semlje, kakor smo shé sgorej v' Predgóvori rékli. Semlja, na katéri prebivamo, ima pét délov ali talov, katéri se imenújejo: Asija, Evrópa, Afrika, Amérika ino Polinésija ali Avstrá-

vundávki (potrófhki) so bili vékfhí, kakor perhódki. Prozh tedaj s' váfhimi drágimi norósfimi, ino ví ne bóte vezh toshíli zhes hude zhasé, velike ino teshke dávke (dazhe), ino de valho drushíno teshko redite; sakaj

„Katir se na igro, golfíjo in pijánzhvanje podá, Ob premoshénje príde, ino se v' nadlóge sakopá.“

Srávno téga: „kar val ena sama pregréha kofhtá, s' tém bi lahko dva otróka prerédili.“

Iija. V' Asiji je bil Křistus rojen, v' Evrópi smo mí, v' Afriki so zherni ludjé, Samórzí imenváni, Amérika je nam Evropéjzam she le pred trí sto létmi ino nékaj zhes, snana popostála, ino Polinésija ali Avstrálija je she le v' pretezhénim stolétji od Angléshov ali Engléndarjov isnajdena bila. Kér vém, de Slovénzi radi lépe Histórije flíshijo, hozhem tedaj tukej, kjer se je ravno perlóshnost permóřila, enmalo bolj na dalje povédati, kdó, kdaj ino kako je na pervo Amériko isnašel. — En Mósh, poln velikiga ino možniga Duhá, je svoje ozhi na to drugo polovízo naše semlje obernal. Křistof Kolon je bil tá nevmerjózhi, s' vézho slavo ovénzham Mósh. On je bil rojen na Láshkim v' permóřkim Mésti Genua. Od mladih dni je na móřju flushil, ino je bil prav vajen ino saštópen mornar. Posnéji se je v' Portugálijo podál ino v' Lisabóni, poglavitnimu mésti, katéro per morju leshi, vsélil. (Od Lisabóne ste vi, lubi Slovénzi, gvíshno shé pravít flíshali; glejte, to je ravno tilto mésto, od katériga so nam stari ludjé perpovedvali, de se je bilo (v' léti 1756. na vsih Svetníkov dan) per enimu velikimu potrésu pogresnilo. Na Krajnskim je bila she ena Péšem od té shalofne pergódbé sloshéna, katéra je bila v' vezh krajih snána, ino ktéro je prestavlavez téh Bukviz v' svoji mladósti dostikrat péti flíshal.) Kér je Kolon vídil, de je veliko ferzhnih mornarjov svojo frézho na morju našlo, si je tudi oz

Morebit de tudi míflite: vzháfi en gláshek bólfhiga vína, ena bóshja pót, kakfhin bólfhi kószhik mešá na mísi, léplhi ino tanjšhi prashnja obléka, ino vzhafi eno malo dobre vóle biti, tó ja nemóre tolko djati: pak spómnite se: „veliko vínarjov sturi en rajnišh.“ Várite se majhnih vundavkov (potrófhkov): „ena majhina raspóka (shpranja) je shé dostikrat srok (úrshah) bila, de se je nar véksha barka potopíla,“ pravi vbógi Ríhard, ino drugèj:

napréj vsél, ravno tudi na morju to svojo poskúfiti. On sazhné tedaj obras Semlje premishlovati, ino se skos en flabi deshelni obras, na katérimu je bila Semlja isobrášena, popolnoma preprízha, de je Semlja okrógla, ino de ravno sa téga volo na uni strani pod nami morejo she nove deshele biti, kjer ljudé ino druge stvari prebivajo. Sraven téga je Kolon tudi druge sróke ali úrshahe imél, katéri so ga v' njegovim preprízhanji she bolj poterdíli. Pervízh si je míšlil: ta dél Semlje, kjer Evrópa; Asija ino Afrika leshjó, je veliko manjšhi; kakor ta drugi dél, kjer néj drugiga ko samo mórje: tó pak vender ne móre biti; de bi bilo tólko morja vezh; kakor fuhiga, na eni strani Semlje; kér bi se morje préd ali potlej moglo zhes zélo Semljo rasliti. Drugi zh. Véra naf uzhi; de je Bóg vse módro narédil, kar je stvaril; pak soper njegovo modróst bi bilo, ako bi bil to drugo polovizo Semlje bres deshél ino zhlovékov prasno pustil. Trétjizh je Kolon védil, de je enkrat en Portugálski mornar, katéri se je bil dalezú po Atlánskimu Mórju proti sonzhnimu sahódu pelal; en velik kof obtešániga leša na morju vjél. Zhertertizh je on síšhal, de je mórje; potim kér je véter dolgo zhafa od vezhera sem vlékel, s' korenám isderte drevéša, ja enkrat zeló dva mertva zhlovéka, katéra nejsta ne Evropéjzam, ne Afrikánam podóbna bila, per Azófskih Otókih vun na fuho verglo i. t. d. Is vsíga téga je on sktenil, de more na uni stra-

„Góste pojédine
 Strého prederó,
 Suknjo rastergajo,
 Po svéti poshenó.“

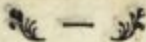
ino en drugi krat: „Norzi dajejo gostaríje, ti pámetni jih pa vshívajo.“

Tukej ste sdaj vfi vkup per prodáji téh igrazh ino téga blaga sa ofert. Vi té rezhí sa dobre shtéjete; pak ako ne bóte sami ná - se glédali, snajo

ni Semlje she vezh Deshél biti. Sdaj si terdno naprej vsame, si vfo mujo persadéti, de bi svojo veliko misel v' djanje preberniti ino svoje gorézhe shele spolniti samógel. Kakor dober méstnján ino svést patrijót, kir je svojo domovino možno ljubil, je Kolon svoje veliko ino dersno napréjvsetje na pervo svojmu rojnimu méstu, Genua, napréj polóshil, ino Genuésarje pregovoriti skufhal, de bi njemu eno barko saúpali, s' katéro bi se po vezhérnimu vélkimu Mórju, katéro se Atlániko Morje klizhe, tako dalezh pelal, dokler bi do novih Deshél prishel. Al Genuésarji so se mu posmehváli ino ga li sa eniga nemárniga sanjávza dershali. Per Franzóskim, Angléshkim ino Portugálskim Dvóru, kjer je en tudi pomózhi ifkal, ga néjfo s' vékshi zhaftjógori vséli, kakor v' Genui. Toti tako velik ino móder Mósh, gnán od mózhniga Duhá ino napolnjen s' velikimi míslimi ino gorézhimi shelámi sa frézho svojih ravenbrátov, je povfód bil sasmehván, saframván ino sanizhván, kar se vsakimu velikimu Moshu sgodí, katérimu je zhlovéhka frézha tako možno, kakor Kolónu, per ferzi. Al Kolon, kir je bil Mosh terdniga ino stanovitiga ferzá, se néj dal skos nobeno rezh ostráshiti ino svoje velike míslí is glave spraviti. Sdaj se k' Shpánfkimu Kralju Ferdinándu ino njegoví Shení Kraljizi Isabéli (ali Elisabéti) podá, njima velikóšt ino obilne dobízhke svojga podstoplenja s' shivimi fárbami (ali bójami)

enimu al drugimu med vami shkodlíve postati. Vi bi radi, de bi se dóber kup prodále; morebit se bodo she bolj zeno, kakor so vrédne; pak zhe vam jih sa réf tréba néj, vam mórejo she vselej predrage biti. Pomíflite, kaj vbogi Ríhard pravi: „Kupi si, kar ti tréba néj, ino ti bo sh kímalo (skoro) to potrebno prodati mógel; al pak tó:“ pred enim predobrim kupam si vselej eno malo pomíflí.“ On hozhe rezhi: de je blago morebit le na ózhi tako dóber

pred ózhi postávi, ino nju s' ógnénimi besédami sa pomózh prófi. Pak on je gláhim ushéfam tróbil. Zélih ósem lét si je vse persadjal, de bi svoje shele doségel, — pak vse sapstónj! — Na sádnje se mu vènder vírézhi, de Kraljizhniga Spovednika na svojo stran perprávi ino ga pregovóri, de Kraljizi, od katére je védil, de je brumna (pobóshna) ino bogabojézha Gospá, prav s' górkimi besédami na serze polóshi, kako grosno dobro ino Bogú dopadlívo bi bilo, ako bi se nove Deshèle nevérníkov isnafhle, v' katérik bi se potlej snala prava Katólska Véra osnanvati ino ras - shirjati. En Franziskánar ino she dva druga Duhovna sta si tudi poséбно persadéla, Kraljizo od te dobrótlive resníze prevíshati. Isabéla se na sádnje vènder da pregovoriti ino Kolónu pomózh oblúbi; pak denárjov nej bilo sádošti sa eno tako veliko podstoplenje. Ona tedaj sástávi svoje shlahrne kamne ino druge drage imenitne rezhi ino en Bogatin ji toliko denárjov posvódi, kolikor je tréba bilo. Sádzh Kolon, s' zhaftítlivim perimkam Admirál (tó je Vishi zhes vojskne barke), tri majhine Barke pod svoje povelje dobi, ino se na sédem lét s' shivesham (shivlenjam) preskerbí. S' filno velikim veseljam se on 3. dan Véliga Serpána ali Avgusta v' léti 1492. s' svojmi ludmi v' barko podá. Dolgo se po mórju vósijo, ino níz drugiga ne vídiyo, kakor ne bó ino vodo. Mornárji vshe sazhejo mermrati ino godernjati zhes Kolóna ino mu ozhi-

kúp, pak ne v' reŕnizi; al pak, de en tak kúp, kër te v' tvojim potrebnim opravili pertifka ino doli déva, je tebi k' vézhi fhkódi, kakor k' dobízhu. Sakaj na enim drugim méti pravi on: „Veliko jih je k' nizh prišlo, sa tó, kër so vse prevezh dóber kup kupšli.“ Sraven téga je tudi nespámetno, sa eno rézh dévár (pénes) vundati, sa katériga nam bo kmalo shal; ino vunder se vfaki dán per kupzhovánji, ino lizítiringah taki norzi vídijo, katéri bres

tajo de jih je v' nefrézho sapélal, de ne bodo nikóli vezh na fuho prišli, ino de bodo mógli ná mórju od vřiga hudiga konez vséti. Kolon je bil sa réf v' veliki nevárnosti od púntarskih Soldátov vmorjen, al pa v' mórje vershen biti. On jih skúsha tóliko potoláshiti, de bi vfáji sbe tri dni poterpéli, ino zhe tretji dan do fúhiga nepridejo, potlej se bodo prezej nasaj v' Evrópo vernili. — Tretji dan se perblisha, zeli dán se pelajo, ino nekjer fúhiga nesaglédajo — kar na sadnje shé v' mraku eden na enkrat dol is jamborske prelúke savpije: Semlja! — Kakor blisk vři na enkrat vun is barke na sgorni pod plánejo, ino od délezh en oginj saglédajo. Preřladko vefelje, katéro je sdaj njih ferza predersnilo, noben zhlovéřbki jesik nemóre popisati. Vři púntarji sdaj pred Kolonam na koléna padejo ino ga s' solsámi sa odpuřbanje próřijo, ter mu per shivim Bogu perřéshejo, de se ne bodo nikdar vezh zhes njega vsdigvali. Sdaj se proti tisti strani, kjer so oginj vidili, pelajo, ino kadar bliso pridejo, mazhke vun vershejo, ino zélo nózh na vodi ostánejo. Drugi dan (tó je bilo 12. d. Kosaperska ali Októbra) se v' zhoľnizh na fuho prepelájo. Ker vun is barke stópijo, na sémljo padejo, jo kúřhnejo, ino s' gorézhim ferzam Bogá sahválijo, de jih je s' svojo mogózhno rokó pershivlenji ohránil. Sdaj Kolon s' svojimi Soldáti deshelo prehódi ino najde, de je Otók, to je kóf semlje króg in króg s' vodo obdan. Otozľáni, to je prebívavzi téga Otóka, so njih Deshelo imenváli: Guanaháni; Kolon pak je jo po Španřko imenval:

všiga pomíflíka prav bervéshno denárje vun mézhejo. Velíko je takih norzov, katéri so mošhno isprasnili, de bi nje ludje od sad vídili, kako so lepo oblézheni, ino so s' lazhnim trebúham domú iti, ino puštiti mogli, de so otrozi ino shena fko-rej od lákoti konez vséli. Shídane (svilnaste) ino tófentaste, fhkarlátafte ino shámetove oblazhíla ogenj na ogníshí pogafíjo,“ pravi bóre Ríhard. Take rezhí nej so zelo potrebne sa shivlenje, bres njih

San Salvátor, tó je po Slovénsko Svéti Odrésheník, sa tó kér ga je Bóg skos isnájdenje téga Otóka od ozhite smertne nevárnosti odréshil. — Kolon je she vezh drugih Otókov isnashel, ino se zbes ósem mézov sopet v' Shpánijo nasaj vernil. Sebój je on mnogo nesná-nih ino dragih rezhí pernéfel: veliko slatá, pá-vole, polne shakle Amerikánškiga popra, natlá-zhene shiváli ino tízhe, shive pôperle i. v. d. r. Shpánski Kralj Ferdinand ino Kraljiza Isabela šta ga grosno prijasno sprejela ino mu veliko zhaft fkasala. — Kolon se je v' novo isnáiden Svét, ka-téri je posnéshí po nevrédnim od Amérika Vespúzhi, Amérika imenván bil, she tri-krat pelal. Pak mejtim v' Shpaniji nevosfhívost ni prasnovála. Njegovi sovrashniki so ga per Kralju ino Kraljizi perzhernili, ino obdolshili, de po svojbódnosti hrepení ino íshe novo isnáidenih Deshél se polastiti. Oni so Kralja preslé-pili ino podkurili, de je eniga od svojih Dvorníkov s' polnoblástjo sa General - Inspektorja v' Amériko poslal ino mu narózhbil, de ima Kolónovo sadershanje na tanko preískati, ino zhe ga bode kriviga nashel, v' Shpánijo nasaj pošlati. Posláni Dvorník je bil prevséten ino hudoben zhlovek. She préden se od refnize prevísha, ako je Kolon krív ali ne, ga puští prezej v' shelés-je djati, ino vklénjeniga v' Shpánijo póshle. Ka-akor hitro Kralj od velike krivize, katéra je Ko-lónu starjena bila, slíshí, sdíjzi sapové, njéga

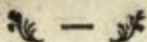
se lahko prebó, k' vékfhim so le sa ófert ino fhti-
mánje; ino le sató, kér so lépe vídit, bi potreba
bilo, njé iméti? Skos tako ino drugo neróдно
shivlenje ti práshnji ino gosposki ljudjé obóshajo,
ino mórejo na sadnje od tistih na posodbo jemati,
katére so popréd kómej s' enim ozhéfam po strani
poglédali, ktéri so pak skos príduost ino shparánje
na svojim mésti dobro obftáli. Is téga se lahko
dolivsame: „de je Kmet víshi, kadar na nogah

svojbódniga sturiti, ino njemu shelésje prozh
vséti; pak Kolon ni hotel svojih kétin od sebe
dati, temozh je njé kakor dragi spomin svojiga
nesfrézhniga shivlenja nóter do svoje smerti skerbno
hránil, ino na smertni pósteli vkasal, de se mu
imajo sebój v' grob dati. — On je v' Shpánskí
mésti Valadólid od shálosti ino grimnosti vmerl,
ino njegóvo truplo je na Kraljévo pováje v' mé-
sto Sévila preneséno bilo, kjer v' vélki zérkvi
pohíva. Na njegovim pokopalíshi stoji sapifano:
„Kolon je Kraljéstvam Kastilija ino
Leon novi Svét dal.“ — Kolon je shé v'
léti 1493. suho Semljo v' novim Svéti vidil, ka-
téro je Amériko Vespúzhi, v' Látbkim mésti
Florénzija rojen, v' léti 1498. shé dalje isna-
shel. Skos tó, de je Amériko vse Koló-
nove písmna od novo isnajdenih Deshél skerbno sa-
terl, ino na vsih deshélnih obrásih od noviga svetá
svoje imé postavil, je to nesafúsheno zhasht sadóbil,
de je novo isnajdeni del nashe Semlje po njegovim
iméni Amérika imenván bil, kér bi bil imel od
Kolóna, imé Kolónija ali Kolómbija prejé-
ti. — Od shéstnajstiga stóletja po Kristusovim stójtvi,
so se Evropéjski narodi, posébnó Shpanijóli,
Portugálzi, Angléshi (Engléndarji) ino Franzósi
med sebój vadiáli, v' Amériki nove Deshele is-
najdti, ino seláne (ali koloníste) kje poslati. V' nar-
bólshim, nar bolj zvetézhim stani, so sedinjene
Dershave ali Deshele v' polnozshni Amériki,
ino Brasilijánško Kraljéstvo v' poldánski strani.

stojí, kakor en shlahnten Gospód kadar klezhí, “pravi vbógi Ríhard. Morebit so vbógi ludjé prezej dosti poérbali, pak néjso snáli s’ poérbanim blagam dobro obrázhati. So si mislili: sej je dan, nózh ne bo nikdar; en malo od tóliko blaga ponúzati, néj vrédno v’ misel jemati; pak „kdór is mózhnate lajte le sméram vungrabi, ino nikóli nizh móke nóter ne vsépé, kmalo do dnà príde,“ pravi vbógi Ríhard, ino, „potim kér se je shé stírna

Amérika je pétkrat tako velika, kakor Evrópa, ino she dan danáshni nej Evropéjzam popólnama snána.

**) Shpanijóli, tó je prebivávzi Shpánkiga Kraljéstva. Shpánija ali Shpánška Deshela lesní she dalezh sa Lashkim ino Franzóskim v’ poldánški stráni Evrópe v’ vrózhim podnébji, bliso Afrike. Skoro króg in króg je s’ mórjam oblita, svunaj proti polnozhi, kjer se Franzóskiga Zefárstva, ino na vezhérni stráni, kjer se Portugálskiga Kraljéstva dersní. (Kaj se pak imenuje v’ Geografiji ali Popisvánji Semlje, polnózh, poldán, jutro, vezhér? Ako se na eni ravnízi proti sonzhnemu is-hódu obernefh, imash pred sebój: jutro ali jútrovo stran, sa herbtam vezhér ali vezhérno stran, na déshí (pravi) roki poldán (poldné) ali poldánško stran, ino na lévi roki polnózh ali polnozšno stran; to so stírni svétové stráni.) Shpánija ima mnóge ino prav velike, visoke ino sterme goré ino predgórja (to je, goré per mórju); ter velike devje gójsde. Na Franzóski méji so Pirenéjfske Goré, s’ velikimi gójsdmi saráshene ino na verhu s’ vézhnim snégam pokrite, ino se med Franzósko ino Shpánško Deshelo od Atlánškiga nóter do Sredshélniga Mórja pétdesét Némshkih milj (ena milja ima dve úri) delezh rastégnejo. Srak (luft) néj v’ vših krajih enáki. Proti polnozhi, bliso Pirenéjfskih Gorá je mersel ino mozhi-ren. V’ frédi Deshele, kjer malokdaj deshúje, je dostikrat velika vrozhina ino fufha. V’ pol-

posufhíla, potlej she le vrédnost vode sposnájo. „Pak tó bi bili lahko popréd védili, ako bi le bli hotli dober svit ozhéta Ríharda poslúfhati. „Ako hózhte véditi, kaj denár velá,“ pravi on, tak pojdte ino skúfite eno fhumo denárjov posódití.

„Kdór denárje ná pósodbo dá,

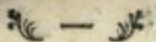
„Si na glavo fkerbí nakopá,“

govorí Ríhard na dalje, ino sa réf, fkerbí ima tu di tífti katéri je ludém posódil, kadar spét svoje

dánfkih krajih per mórju ino blíso Afrike je vreme narvezh gorko (toplo) ino mokro. Síme néj níkdar velíke; mras je tako majhin, de sélífna ino róshe (zvetíze) níkoli ne posébejo. — Shpánija je grosno rodovítna Deshela, pak premalo obdélana. Rodí velíko vina, olja, zúkra, shofrána, vse forte sadja; shlahtne konje, lépo shívino, ino Shpánfke ovze so med všimi narímenítífti. Goré dajo velíko slatá, frebrá, bakra (kúfra ali kotlovíne), shelésa, fvinza, kafítarja (zinja), shíviga frebrá, solí i. v. d. r. — Ludí je v' zéli Shpáníji okóli desét mílijónov (en mílijón je desétkrat sto távshent ali távshentkrat távshent); pak nékdaj jih je bilo she zhes tridesét mílijónov. Danáshní Shpáníjólí so vnúki mnogitéríh naródoov, katéri so eden sa drúgim v' Deshelo príftí, ino se fzhásama med seboj pomefíli. Njih jesik je sméf ís Latínfkgí, Gótóvfkíga (od katérfga tudi Némfshkí prídé) ino Arábovfkíga. Oni se Katólfshke Vére grosno terdno dershíjo; med njími je she velíko prevére ino babjích vrash. Shpáníjólí so samóklíga, sagorélfga obrása, kúmerníga ino drobníga shívóta; ímajo velíko ognja, pak grosno nerádí déljajo; nekjéri néj tólko berázhov ino postopázhov, kakor jih je v' Shpáníji bílo; pak Franzósi so jih vshé možhno potrebíli. — Shpáníjól je napíhnjen ino íhtímán, ersen ino se malo sméja, jési možhno podvershen ino togóten, — grosno nesaúplív; svojí Góspófskí pokóren ino svéft; shíví sdershno (smáfno) ino t.és.o,

denárje (penese) nasaj térja. Vbógi Ríhard sópet pravi: „Něj tako veľike ino nedlěshne norósti, kakor je ofert ali napuh v' oblazhíli; práden svojo termo prafhafh, morefh popréd svojo mofhno popráfhati.“ „Ofert je tako nedlěshen ino filni berážh, kakor potreba, ja fhe veľíko nefrámnífhí.“ Zhe fte fi enkrat eno rezh po novi fhegi (po novim furmu) kupili, potlej jih morete fhe defét kupiti, de val bó vfáj vidit, kakor de bi bili is eniga módla vlí-

ino se nikdar nevpíjání: sa téga vólo se mu grosno hudó saméri, ktir mu rezhe: Boráho, tó je pijánež, ino le med fúrmani (vosniki) ino ofárji se vzhasi kakfhin pijánež vidi. Nar lépfhi lafhnósti, katére Shpanijóli imajo, fo; ftanovita ino terdna volja, sveftóba, ferzhnost ino vkupdershanje v' nevárnostih — kar v' sedájni Franzóski vojfki, katéra shé zhes fhtiri léta terpi, zélímu svétu ozhitno fkashejo. — V' fhéftnajftim ftolétji po Kristufovim Rojftvi je Shpánsko Kraljéftvo filno mozžno flavélo. Pod Zefárjam Karlnam Pétim je bilo nar vékfni med vfémi Kraljéftvami, katére fo do sdaj na Svéti bile, tako de se je móгло s' vfo pravizo rézhi, de v' njegovim Kraljéftvi nikdar fonze doli ne gré, két je imel na zéli Semlji Deshele v' svojim poféftvi. Od kóđ je tedaj prifhlo, de je Shpánsko Kraljéftvo danáfhni dan tak svojo mózh ino svetlóho sgubilo? Vfe na Svéti kratko terpi, ftanovitniga tukej pizh ni! Shpanija je shé od nature s' veľíkimi fházi obilno obdarvana. Potim két fo Shpanijóli v' léti 1492. pod Kristofam Kolonam Amériko isnafhli, fe je natúrfko bogáftvo njih Deshele fhe bolj pomnóshilo (poguéralo). Kasalo fe je od konza, de bode isnájdjenje Amérike Shpánski Deshéli veľiko frézhe pernefto. Pak vse drúgazhi fe je na sadnje sgodilo. Veliki fházi slatá, i. d. r., katére fo Shpanijóh is Amérike pernefti, fo v' njih ferzah tak poshréfhno lákomnost do slate rude vshgali, de fo na enkrat sazhéli is svoje domovine v' Amériko vréti, de fo

ti „al,“ pravi bóre Ríhard, „lóshej je perve she-
le zhísto pokonzhati, kakor potlej všim vsfrézhi,
katére is njih ísvírajo.“ Sploh pak je tó sa vbósh-
ne ludí tako neúmno ino nespámetno, kér hó-
zhejo tim bogátim v' vsákí rézhi enako délati, ka-
kor sa shabo, ako bi se hotla tako možno napih-
niti, de bi bila tako velíka kakor vol.

„Ena velíka barka se sná na globóko mórje podáti,
Majhina ládíjza more per kraju ofáti.“

pójko obdelovanje ino fábríke v' némar pustili,
ino zeló posabili, de jim pridnost ino délavnost v'
máterni semlji obilnísti ino bolshi fad ter stanovítinshi
bogastvo pernešti samore, kakor ruména, blefhé-
zha Amerikánska ruda. Njih veliko je bilo v' krat-
kim filno obogátilo. Al kaj je is téga prífhlo? Bo-
gástvo ino obilnost sturí zhlovéka nemarniga, léni-
ga, mekúshniga. Bogatín, kér ima vsíga sadosti,
karkoli njegovo ferze posheli, si vezh né persadé-
va, možhi svoje Dufhe ino svojga Teléfa vaditi ino
obdelovati, njegova vbóga sapushena Dufha, po-
dóba vézhniga Bogá, enaka postáne njivi, katéra
je vsa s' plevléam ino ternjam saráfshena; on se
ízháfama délat odvadi, sazgne pohájkvati, postó-
pati, v' lenóbi shivéti, — ino vsáki zhlovek vé,
de is lenóbe ino traglivosti vse pregréhe ísvirajo. —
Ravno tó je tudi bogastvo v' Shpáníji napravilo.
Sadershánje med ludstvam se je pokásilo; slató ino
frebró je ludí preflépilo, njih ferza popázhilo ino
terdovratne sturilo, ino ena sméha ino samehván-
ja vredna íhtimánost ino prevsétnost je v' Shpani-
jólíh vsó lubésen proti délu pogafíla. Kaj je she
na dalje is téga prífhlo? Kakor hitro je vezh slátá
ino frebrá med ludí prífhlo, so vse stvari, vse bla-
go, vse rezhi sa shivesh ino sa obléko v' njih
zéni poskozhlle; ino vsi délavzi so drashji postáli.
Vfakatéri je hrepénil, de hi obogátil, pak nobeden
ni hotel délati; na sádnje she nar potrebníshih
rezhi sa shivlenje néj bilo v' Kraljéstvi dobiti; tré-
ba jih je bilo is vunánjih Deshél pernešti pustiti

Al takihna norósti je tudi kmalo pokorjena (poshtráfana); sakaj, kakor vbógi Ríhard pravi, „ofert obpoldne per nezhímernosti obédva (kófi), ino svezhér per sanizhvánju vezhérja;“ al pá, „ófert (gisdost) kófi per obilnosti, obédva per vbóshuvi, ino vezhérja per framóti. „Ino per vsmímém, zhemú je ta vunájna blefhézha zhenzharíja; sa katéro marfkeden tólko vaga, ino tólko terpi?“ Oua nemóre ne sdravja dati, ne bolezhíne potoláshiti, tudi ne poviksha saflushenje nobeniga zhlovéka, temozh napravi nevoshlivost, ino nefrézho hitrejšhi perpelá.

Pak kaj more sše tó sa ena velíka nespamet ino norósti biti, sa volo takih prásnih ino zhísto nepotrébnih rezhí se v' dolgésakopati? V' pogódbah té lizitíringe nam bó na shest mészov úpano, ino tó je morebit marfkéniga ismed naf sapelálo, de je sem prishel, kér sizer bres gotóviga denárja ne móremo biti, pak se sanáshamo, de bomo tukej samógli tudi bres denárjov ludjé po novi shégi postati.

Al oh! le premíslite eno malo, kaj shurite, akó se v' dolgóve sakopáte; vi daste enimu drugimu oblásh zhes vášho svojbodnost (frájosht); zhe ne bóte mogli ob pravim zhasi dolgé poplázhati; se bóte framváli vášhiga posojvávza (úpavza) saglédati, balí se bóte s' njim govoriti; kakor en vbógi gréshnik, ki nesná pét shtéti, bóte pred njim stali, ino se

ino silno drago plázhvati. Visoko zhíflani shazi so hitro na enkrat is Shpánije sgíbili, ino kaj so sapustili? Nizh drugiga, kakor valike pregréhe, nerodovitnost sapushene semlje ino vbóshstvo med ludmi. — Uzhite se is téga, lubi Slovénzi, de slató ino frebró ino sploh bogáshstvo zhlovéshkimu rodu velíko vezh shkóde, kakor prida ino práviga dobizbka pernêse. —

tréfli ko shíba na vodi ino jézali (kekláli), kadar se bóte hotli isgovárjati; na tó vísho se bóte pozháfi odvádili, resnízo govoriti, ino se bóte na ostúдно, ozhítно lagánje podáli; sakaj, „druga pregréha je lagáti,“ kakor stari Ríhard govori. Na enim drugim mésti pravi Ríhard: „Lásh dolgóvu na herbti jesdári,“ tó je, zhlovek, katéri se sadolshí, se lagati navadi, kér bi se vender proftorojen ino svojbóden zhlovek ne imel framvati ali bati, eniga zhlovéka viditi ali s' njim govoriti. Pak vbóshtyo zhlovéku dostikrat vso mozh ino terdnost svojga ferza, ino vso krepóst ali zhédnost odvsame; ino „teshko je per prásnim shakli po konzi stati ino ne omahniti,“ tó se pravi: kdór svoje premoshénje skos neróдно shivlenje po gójsdi poshène ino svoje skrínje ino omáre isprasni, shaloften ino klávarn postane, vse veselje k' délu sgubí, ino zhlovek, katérimu se délati tóshi (traga), je k' vřaki pregréhi nagnjen, on se navádi postópati, pijánzhvati, golfati, krařti, vbíjati, ropati, tolovájiti, ino — kakřhin konez en tak zhlovek vsame? „Kakorřhno shivlenje, tákřhna smert,“

Kaj bi vi pazh od eniga takiga Kralja mířlili, katéri bi vam pod shtrařingo jézhe prepovédal, lepe, drage oblazhíla (gvante) nositi? Al bi se ví zhes tó gori ne derřháli ino rekli, de řte svojbódni, ino de imate pravízo se nositi ino gvantati, kakor se vam polúbi, de je ena taka prepóved perkrářřhanje ino ořkrúnenje vařhíh pravíz, ino de je en tak Kralj en tirán? Ino vuúder, zhe prav premířlite, al se ne bóte samí s' temi tiránřkimi kétnami vkleníli, ako se sa to oblazhílno zhenzharíjo v' dolgé sakopáte? Sakaj, vařh pořojvávez vam sná kadar kóli hozhe, vařho svojbódnost odvřeti, vař v' kého sapřeti puřiti, zhe ne bóte plazhati samogli.

Kadar ste enkrat sa blago sgláhali, bóte morebit na plazhílo malo míslili; al pomíflite, kaj vbógi Ríhard pravi: „Posojevávzi vse bolj terdno v' glavi obdershíjo, kakor dolshníki; oni so polni babjih vrásh, ino na vse sasnámvané dní ino zhasé fkerbno míslijo.“ Brisht (odlog) pretèzhè, préden ste si v' svésti, ino ví ste térjani, préden vam je v' glavo padlo, dolgé poplazhati; pak zhè lih refnízhuo na vashe dolgé míflite, vam bo vunder zhas, katéri se je vam od konza dolg sdel, na sadnje prav prav kratik naprej prishel; vam se bó sdélo, de si je zhas na péte, kakor shé sdavnaj na plézhá, peróti (repetníze) pervésal.

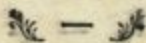
Tísti imajo kratik post, katéri so denárje dolshní, ino ktére mórejo o velíki nózhi verniti. Sdaj morebit she ménite, de ste v' dobrim stani, de vam she frézhè sonzé séje, ino míflite, vzháfi en malo zhes shnéro mahniiti, ja ne móre tólko fhkódvati; pak

„Na potrebo ino stárost mífli,
 Shparaj, dokler si she v' stán',
 Sonze sjútrajshno nam séje
 Le en majhiñ zhas na dán.“

Dobízhek se sna le vzhafi ino negvíshno vam permériti; vundávki (potróshki) pak vse vashe shíve dní stanovitni ino gotóvi ostánejo. „Laglej je dvé pezhi, is-sidati, kakor eno samo smiram gorko (toplo) dershati,“ pravi bóre Ríhard, sa téga volo rajshi bres vezhérje spat iti, kakor v' dolgéh vstati.

„Poshténo perdobívaj, ino shparaj kár si perdobísh,
 'Skos tó si vse blagó v' slató in frébro premenísh.“

Tó je ta pravi slat kamen modrijánški, katériga modrijáni shé tako dolgo íshejo, kar svét stóji, ino ga she dan danáshni néjsó nashli ino zhe

ví ta kamen imate, se gvífhno ne bóte vezk mógli zhes flabe ino hude zhafe, ali velíke ino teshke davke (dazhe) potóshiti ino mermrati, de jih nemórete plazhvati.

Ne bódite tedaj léni ino nemárni, she enkrat rezhem, temozh pridni ino délavni! Nikdar prasnih rók kríshem nedershíte, ampak dershíte s' njimi rajshi plug (drevó) ino motíko; — ne obrázhajte ozhí na kvarte, ófert ino sladkaríje, temozh na vashe hlapze ino dékle ino délavze, ino sadnizh, vse je dobro sturjeno, kar je dobro dokonzhano, móshno v' várshati (shépi) obdershíte, ino jo vun ne jemlíte, de bi naróshí plazhvati, al pa zeló na posodbo vséte denarje nóter deváli.

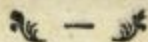
Z hetertizh. Toti náuk, lubi prijatli, je na dno (fundament) pámeti ino modróshí postáven. Pak per všim tem níkar se prevezh nesanesite na vashe pamet ino saftópnost, na vashe prídnošt ino shpáravnošt; sakaj ako lih so té rezhí shé fame na sebi imenítne ino velíko vrédnošt imajo, bi vam vender vtegníle shkodlíve bíti, zhe shégna Boshjiga néjmate. Molíte tedaj poníshno ino s' gorézhim saúpanjam fléherni dan, de vam Bog vashe délo poshégna, ino ne bodite nevsmíleniga ino terdiga serzá proti timíshim, od katerih ménite, de sdaj shégna Boshjiga potrebújejo; temozh odshalite (potróshajte) jih, svétvajte ino pomagajte jim, kakor véste ino snate. Spomnite se, de je tudi pravízhni Jób *)

*) Jób ali Hijob, kakor se v' svétim Písmi Stari-ga Sakona ali Testamenta bère, je bil imeniten, zhaštít ino bogat Mosh, v' Arabíji (v' poldánški Asíji blíso Palestíné ali oblúblene Deshéle). Per vsi svoji frézhi ino zhašti néj vender níkar na Boga posábil, se néj prevsél, ino proti revnim ino vbógum néj bil terdiga ino nevsmíleniga serza, kakor

veliko kríshov ino tesháv preterpel, ino vender na sádnje frezhen postal.

Ino préden fklénem, le she tó od vbógiga Ríharda: „Skúfhnja je draga shóla; pak norzi se ne bódo v' nobeni drugi, ino komej v' téj shóli kaj nauúzhili,“ sakaj relnízhno je: „dober svit se samóre dati, dobro sadershánje níkdár.“ Spomnite se tedaj na stari pregovor: „Kómur se ne móre svétvati, tému néj sa pomágati,“ ino, „áko nezhte pamet poslufhati (zhuti), jo bóte sa terdno

veliko takih lidí, kadar jim dobro gré. Svojim otrokam je bil svésti ino lubesniivi Ozha, katéri je sánje molil, ino vun in vun skerb imel, de bi v' kakšno pregrého ne padli; on je nje vsekósi k' dobrimu opominal, ino s' lubésniivo posváril, kadar so kaj pregréshili. Próti slédnemu zhlovéku je bil pohléven ino pravizhen. Kakor v' frézhi, tako tudi v' nefrézhi je on sméram stanovítno bogabojezh (pobóshen) ino pravizhen Mosh ostal. Velike ino mnogítère so bile nefrézhe, katére so njega sadéle. On je imel deset otrok, velike zhéde ováz ino govéje shivine, veliko njiv ino trávníkov (shnosheti), dosti pastirjov ino hlapzov. Al ob vso tó zhasno frézho ino ob vse bogástvo je on v' kratkim prisbel. Tu so mu sméram eden sa drugim hódili praviti, de ga je ena nova velika nefrézha sadéla. Pervi mu pride povédát, de so mu Arábovski tolováji govédino ino ofte odgnáli, ino pastirje pobíli. Drugi mu kmalo potim poshto pernése, de je stréla ovze ino pastirje vbíla, ino de so vsi sgoréli. Trétti pride povédát, de so mu Kaldéjski tolováji (rasbójniki) vse kaméle vséli ino pastirje pomóрили; ino mejtim kér tá perpovedúje, pride zheteriti, ino pernese shálostno póshto: de je en silno velik vihár njegovo híšo, v' katéri so vsi njegovi otrozi veséli vkupej bili, poderl ino vse otroke do smerti pobil. Kakor zhlovek ino Ozha, katéri je svoje otrozhizhe perferzhno lubil, nej mógel drugazai, kakor skes take shálostne póshte se grosno

(gvišhno) zhutíli, kadar val bó po perstih kerzala, "kakor vbógi Ríhard pravi.

Tako je poshten Stárzhek svoje beséde konzhal. Ludstvo ga je svešto poslušhalo, ino mu v' všim prav dalo, kar je govóril: pak hitro so vfi na njégove beséde posabili, ino so ravno tó sturili, od kogar je njé nar bolj odgovárjal: [sakaj, bersh ko se je lizitiringa sazhéla, so jéli vfi eden zhes drugigá lizitírati ino kupvati, kakor de bi bili obnoréli.

Jes pak, popólnoma v' serzi prevíshan od resníz, katére sem ravno slíshal, sem si terdno napréj vsél, se fkósi beséde poshténiga ino zhasítlivi-ga Sivzhika pobólfhati, ino ako lih sem od konza

prestráshiti ino teiste silno možnó si k' serzu vséti. Od prevelikiga stvaha ino britke shálofti omedli. Pak potim kadar spét k' sebi pride, njegovo serzé mirno póstáne, on se v' voljo Boshjo podá, ino tako móli: „Bóg je dal! Bóg je vsel! Bodi hvaleno imé Gospódovo!“ Potim kér ga je bil Bog s' takimi velikimi krishi ino nadlógami obískal, je njegóvemu shivótu take grosóvitne bolésni; ino strashne bolezhiné posál, de si nobeden néj v' stani eniga zhlovéka ismísliti, katéri bi bil bólj bolen (bolán), réven ino nadlóshen, kakor je Job bil. V' vših téh neisrezhêno velikih révah ino nadlógah néj imel eniga sámiga praviga, saštópniga ino všmíleniga prijátla, katéri bi bil njega míloval ino potrósh-tal. Njegova blishna hudobna shlahta je njemu njegovo révshino ino nefrézho skos tó she vékshi délala, de ga je dolshila ino rekla: de se je le prizho drugih ludi tako brúmni-ga (pobóshniga) ino pravizhniga hlinil, shrivaj pak je hudoben ino krivizhen zhlovek bil; sa tó ga sdaj Bog sa volo njegove hinávshine ozhitno pokóri (shtrafúje, kashtigá). O kako možno je tó moglo njegovo serze raniti, kér mu je vést djala, de néj nobene pregréhe kriv!

mislil, si sukna sa eno novo sukno kupiti, sem sdaj rózžno konja savfédel ino svoj pót naprej jésdil (jahal), ino sklenil, mojo staro sukno she en zhaš dalje nositi.

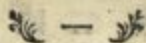
Dragi Prijátel, ki tó berešh, ako hózhesh tudi tí tó sturiti, bó tvoj dobízhek ravno tako velik, kakor moj; tí bóšh, bres de bi obóshal, svoje davke (dazhe) lehko plazhval, ja, ti bóšh she zeló obogátil, ino nizh vezh zhes flabe ino hude létine tóshil; sakaj létine fame na sebi néjšo hude ne dobre, ena létina je ko ta druga; ampak mi smo hudobni, ino skos nafhe norósti, hudobije ino pregréšhno shivlénje létine hujšhi délamo, kakor bi fame na sebi bile.

Job je sposnal, de zhlovek pred Bógam néj nikdar bres vsiga gréha ino dolgá; pak je sméram stanovitno terdil, de vsigavedejózhi Bóg njegovo nedólshnost posná, ino de on savolo svojga dofédjnjiga shivlénja zhišto ino mirno vést ima.

Ako zhesš véšél shivéti,
Gledaj skerbaó, de sposnásh,
Kak' potrebáo je na svéti,
De nedólshno vést imásh.
Dim je zhašt, bogáštvo ino vse rezhi;
Ako serže zhišto ino mirno ni.

Kér Job v' vsih svojih velikih nadlógah ino nefrézhah, katére je mógel prestati, néj nikdar néhal (hénjal) Bogu pokóren biti, ino na njega saúpati, ga je Bog na sadnje popolnoma od vsiga terplénja réšnil. On mu je sopet to lubo sdravje dal; ino ga she enkrat tako bogátiga sturil, kakor je préd bil; ga je spet s' otrózmi poshégnal, ino mu dodétil, de je she potlej sto in štírdeset lét shivel ino vnúke do zhetertiga roda dozvákal.

Katir v' terplénji 'no teshávi
Saúpanje v' Bogá poshávi.

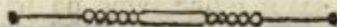

Letému Bóg, k' je všmilen ino dober Ozhe,
 Kir svojim otrozhizham nikdar hudo nozhe,
 Dobrótlivo rokó podá,
 In'ga odréfhí is slegá.

P é f e m

n a

S l o v é n z e.

Slovénz! tvoja semla je sdráva,
 Sa prídne nje léga nar práva.

Pólje, vinógrad,

Réke, goré,

Rúda, kupzhíja

Tebe redé.

Sa uk si prebrísane gláve,
 Pa lépe no terdne postáve;

Srészha te ífhe,

Um ti je dán, †

Najdel jo bófh, ak

Nifi safpán.

Glej, Stvárniza vse ti ponúdi,
 Le jémat od njé ne samúdi:

Léniga zhaka

Stergan rokál,

Palza beráfhka,

Prásen bokál.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

000155 ■

00000320848